

**ПРОЦЕНКА НА ВЛИЈАНИЕТО НА МЛАДИНСКИТЕ
ПОЛИТИКИ ВРЗ СОСТОЈБАТА НА МЛАДИТЕ ВО
РУРАЛНИТЕ И УРБАНИТЕ ОПШТИНИ ВО СЕВЕРНА
МАКЕДОНИЈА И ПРЕПОРАКИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА
ЗАКОНСКАТА РАМКА**

Март, 2026

СОДРЖИНА

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ	3
ВОВЕД	4
МЕТОДОЛОГИЈА	5
РЕЗИМЕ	8
ЗАКОН ЗА МЛАДИНСКО УЧЕСТВО И МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ	9
НАОДИ ОД ТЕРЕНСКО ИСТРАЖУВАЊЕ	10
ЗАКЛУЧОЦИ ОД ТЕРЕНСКО ИСТРАЖУВАЊЕ	40
ПРЕПОРАКИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА ЗАКОНОТ ЗА МЛАДИНСКО УЧЕСТВО И МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА РАЗЛИКИТЕ МЕЃУ УРБАНИТЕ И РУРАЛНИТЕ ОПШТИНИ	42
АНЕКС 1 ЛИСТА НА СПРОВЕДЕНИ ИНТЕРВЈУА И ИНСТИТУЦИИ ОПФАТЕНИ СО ИСТРАЖУВАЊЕТО.....	44

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

ГО	Граѓанска организација
ЕЛС	Единица на локална самоуправа
ЕУ	Европска Унија
ЗМУМП	Закон за младинско учество и младински политики
ИПА	Инструмент за претпристапна помош на Европска Унија
ЛЕАП	Локален еколошки акциски план
ЛМС	Локален младински совет
ЛСМ	Локално собрание на млади
МКД	Македонски Денари
МСПДМ	Министерство за социјална политика, демографија и млади
НМСМ	Национален младински совет на Македонија
СМР	Сојуз за младинска работа
УНДП	Програмата за развој на Обединетите нации
ЦИД	Центар за интеркултурен дијалог

ВОВЕД

Младите претставуваат значаен општествен ресурс и носители на општествени промени, а нивното активно учество во процесите на донесување одлуки и креирање јавни политики е важен предуслов за развој на демократско и инклузивно општество. Во таа насока, Република Северна Македонија во 2020 година го донесе Законот за младинско учество и младински политики (ЗМУМП), кој воспоставува систем на механизми и структури за унапредување на положбата на младите и за нивно активно вклучување во локалното и националното одлучување.

Законот предвидува повеќе обврски за единиците на локалната самоуправа (ЕЛС), меѓу кои се воспоставување на институционални механизми за младинско учество и обезбедување локални сервиси за млади. Меѓу најзначајните механизми се номинирањето службеник за млади, формирањето локален младински совет и локално собрание на млади, воспоставувањето младински центри, како и донесувањето локални стратегии и програми за млади. Овие механизми треба да придонесат за создавање системски услови за младинско учество и развој на младинските политики на локално ниво.

Иако Законот воспоставува јасна рамка за развој на младинските политики, неговата практична имплементација во различни општини во државата се одвива со различна динамика и со различни резултати. Особено се поставува прашањето за разликите во можностите и капацитетите за имплементација на законските механизми меѓу поголемите урбани општини и помалите и рурални општини, кои често располагаат со ограничени административни, институционални и финансиски ресурси.

Во тој контекст, целта на ова истражување е да обезбеди увид во степенот на имплементација на Законот за младинско учество и младински политики на локално и регионално ниво, како и да ги идентификува главните предизвици, практики и можности за подобрување на системот на младинско учество. Истражувањето се фокусира особено на разликите во можностите и условите за младинско учество во помалите и рурални општини во споредба со поголемите урбани општини.

Преку интервјуа со претставници на национални институции, центри за развој на планските региони, единици на локална самоуправа, младински центри и граѓански организации, истражувањето има за цел да понуди аналитички увид во состојбата со имплементацијата на законските механизми, како и препораки за унапредување на политиките и практиките поврзани со младите со посебен фокус на младите од руралните средини.

Наодите од ова истражување треба да придонесат кон подобро разбирање на практичните предизвици во имплементацијата на Законот за младинско учество и младински политики во урбаните и руралните средини, како и кон развој на препораки за унапредување на институционалните механизми и поддршката за младите на локално и национално ниво.

МЕТОДОЛОГИЈА

ИСТРАЖУВАЧКИ ПРИСТАП

Ова истражување претставува квалитативна проценка на влијанието од имплементацијата на Законот за младинско учество и младински политики на локално ниво во Северна Македонија. Основната цел на истражувањето беше да се согледа реалниот степен на воспоставување и функционирање на механизмите предвидени со Законот, со посебен фокус на разликите помеѓу помалите и рурални општини наспроти поголемите и урбани општини.

Истражувањето се базира на квалитативен пристап преку полуструктурирани интервјуа со релевантни чинители кои директно учествуваат во имплементацијата на младинските политики на локално и регионално ниво. Овој пристап овозможи прибирање подлабоки информации за практичните искуства, предизвиците и можностите поврзани со спроведувањето на Законот.

Покрај теренските интервјуа, истражувањето опфати и преглед на релевантни документи, локални стратегии и институционални практики поврзани со младинските политики.

ПРОЦЕС НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Истражувањето беше спроведено во периодот од мај 2025 до февруари 2026 година, преку серија теренски интервјуа и консултации со претставници на институции, локални самоуправи, граѓански организации (ГО) и регионални развојни центри.

Во рамки на процесот беа реализирани интервјуа со:

- номинирани службеници за млади во општините,
- градоначалници и претставници на општинските администрации,
- претставници на локални младински совети и локални собранија на млади,
- претставници на младински центри,
- претставници на граѓански организации активни во областа на младинските политики,
- претставници на центрите за развој на планските региони,
- претставници на национални институции и организации релевантни за младинските политики.

Интервјуата беа спроведени преку директни средби на терен и работни состаноци со институционални претставници. Во рамки на интервјуата се дискутираше за степенот на имплементација на Законот за младинско учество и младински политики, воспоставеноста на локалните механизми предвидени со Законот, финансиската поддршка за младинските политики на локално ниво, како и за главните предизвици и можности за унапредување на постојната законска и институционална рамка.

ОПФАТ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Во рамки на истражувањето беа реализирани интервјуа со претставници на следните институции и организации:

НАЦИОНАЛНИ ИНСТИТУЦИИ И ОРГАНИЗАЦИИ

- Министерство за социјална политика, демографија и млади (МСПДМ)
- Национален младински совет на Македонија (НМСМ)
- Собрание на Република Северна Македонија

ЦЕНТРИ ЗА РАЗВОЈ НА ПЛАНСКИТЕ РЕГИОНИ

- Центар за развој на Југозападен плански регион
- Центар за развој на Југоисточен плански регион
- Центар за развој на Вардарски плански регион
- Центар за развој на Североисточен плански регион
- Центар за развој на Скопски плански регион
- Центар за развој на Источен плански регион
- Центар за развој на Пелагониски плански регион

ОПШТИНИ

- Општина Охрид
- Општина Битола
- Општина Чучер Сандево
- Општина Центар
- Општина Карбинци
- Општина Пехчево
- Општина Струмица
- Општина Василево
- Општина Велес
- Општина Тетово
- Општина Боговиње
- Општина Куманово
- Општина Липково
- Општина Кавадарци
- Општина Градско
- Општина Струга
- Општина Гостивар
- Општина Ресен
- Општина Врапчиште
- Општина Долнени

МЛАДИНСКИ ЦЕНТРИ И ГРАЃАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ

- Младински центар Охрид
- Младински центар Тетово
- Еду центар Негрево
- Сојуз за младинска работа (СМР)
- Центар за истражување и развој (ЦИД) Куманово

Опфатот на истражувањето овозможи добивање релевантен увид во различните практики на имплементација на Законот во различни региони и типови на општини, како и споредбена анализа на состојбите помеѓу урбаните и руралните средини.

ОГРАНИЧУВАЊА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Како и кај секој теренски истражувачки процес, и во рамки на ова истражување беа присутни одредени ограничувања кои влијаеја врз динамиката на собирање на податоците и нивната достапност.

Прво, дел од периодот на спроведување на истражувањето се поклопи со летниот период (јули–август 2025), кога администрациите на локално и регионално ниво вообичаено функционираат со намален капацитет поради користење на годишни одмори. Во овој период интервјуата генерално не се закажуваа, бидејќи значителен дел од службениците и носителите на одлуки не беа достапни.

Понатаму, процесот на собирање податоци се одвиваше во период кој се поклопи со локалните избори во 2025 година. Изборната кампања започна во септември 2025 година, што во повеќе општини доведе до зголемена ангажираност на градоначалниците и општинските администрации во изборниот процес. Во одредени општини изборниот процес беше повторен, што дополнително го продолжи периодот на политичка и административна транзиција до почетокот на 2026 година. Во вакви услови, дел од институциите имаа ограничена можност за активно учество во интервјуа или за обезбедување информации во пократок временски рок.

Дополнително ограничување се однесува и на достапноста на јавни и онлајн податоци поврзани со финансирањето на младинските политики на локално ниво. Во значителен број општини не постојат јасно издвоени или јавно достапни информации за буџетските средства наменети за млади, ниту пак тие се систематски објавени на општинските веб-страници. Скоро во сите случаи средствата за млади се распределени низ различни буџетски програми или активности, без посебна буџетска ставка која би овозможила полесно следење и анализа. Поради тоа, дел од податоците за финансиската поддршка за младите беа добиени исклучиво преку интервјуа со претставници на општините и други локални чинители.

И покрај овие ограничувања, истражувањето успеа да опфати широк спектар на институции и организации на национално, регионално и локално ниво, што овозможи релевантен увид во практичната имплементација на Законот за младинско учество и младински политики.

РЕЗИМЕ

Ова истражување има за цел да ја анализира практичната имплементација на Законот за младинско учество и младински политики на локално ниво во Северна Македонија, со посебен фокус на разликите помеѓу урбаните и руралните општини.

Истражувањето се базира на 36 спроведени интервјуа со претставници на локални самоуправи, национални институции, центри за регионален развој, младински центри и граѓански организации кои работат на младински прашања. Интервјуата опфатија општини од различни региони на државата, како и релевантни национални чинители, со цел да се добие сеопфатна слика за практичната имплементација на Законот на локално и национално ниво.

Законот за младинско учество и младински политики воспоставува институционална рамка за учество на младите и развој на младинските политики на локално и национално ниво. Во таа рамка се предвидени механизми како локално собрание на млади, локален младински совет, службеник за млади, канцеларија за млади, младински центар и локална стратегија за млади. Сепак, резултатите од теренското истражување покажуваат дека имплементацијата на овие механизми во различни општини се одвива со различна динамика и степен на развиеност.

Наодите од истражувањето укажуваат дека постојат значајни структурни разлики помеѓу урбаните и руралните општини во однос на можностите за имплементација на законските механизми. Поголемите урбани општини вообичаено располагаат со поголеми административни капацитети, повеќе финансиски ресурси и поразвиен граѓански сектор, што овозможува полесно воспоставување и функционирање на младинските институции. Наспроти тоа, помалите и рурални општини се соочуваат со ограничени човечки и финансиски ресурси, како и со помал број активни граѓански организации, што ја отежнува имплементацијата на законските обврски.

Истражувањето покажува дека во дел од општините постојат простори или институции кои фактички вршат функции слични на младински центри или други младински сервиси, но тие не се воспоставени согласно процедурите предвидени со Законот или пак постојат уште пред неговото донесување во 2020 година. Ова укажува дека во многу општини постои одредена младинска инфраструктура, но таа не секогаш е интегрирана во формалната институционална рамка предвидена со Законот.

Дополнителен предизвик кој често се појавува во помалите и рурални општини е ограничениот интерес или мотивација кај младите за учество во формалните механизми како што се локалните младински собранија и/или совети. Во дел од интервјуираните средини е посочено дека постои намалена иницијативност кај младите за вклучување во формалните процеси на учество, што дополнително влијае врз функционирањето на предвидените механизми.

Врз основа на анализата, истражувањето укажува на потребата од дополнителна институционална, финансиска и методолошка поддршка за општините, особено за помалите и рурални средини, со цел да се обезбеди порамномерна и поефективна имплементација на Законот за младинско учество и младински политики.

ЗАКОН ЗА МЛАДИНСКО УЧЕСТВО И МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ

Законот за младинско учество и младински политики претставува клучен нормативен акт кој ја уредува положбата на младите и нивното учество во процесите на креирање јавни политики во Република Северна Македонија. Законот беше донесен во 2020 година со цел воспоставување системски пристап кон развојот на младинските политики, како и создавање механизми кои ќе овозможат активно учество на младите во јавниот живот и процесите на одлучување.

Со донесувањето на овој закон, за првпат во државата се воспоставува сеопфатна правна рамка која ги дефинира принципите, механизмите и институционалните структури за младинско учество и развој на младинските политики. Законот ја препознава улогата на младите како активни чинители во општествениот развој и воспоставува обврски за институциите на национално и локално ниво во насока на создавање услови за нивно активно учество во процесите на донесување одлуки.

Со Законот се воспоставува рамка за координиран пристап на национално и локално ниво во креирањето и спроведувањето на младинските политики. Законот ги дефинира основните принципи на младинското учество, како што се еднаквост на можности, инклузивност, транспарентност и партнерство помеѓу институциите и младинските организации. Преку ваквиот пристап се настојува да се создадат услови младите да бидат препознаени како активни учесници во општествените процеси, а не само како корисници на политики.

Еден од клучните аспекти на Законот е воспоставувањето институционални механизми кои треба да овозможат систематско вклучување на младите во процесите на донесување одлуки. На национално ниво, Законот предвидува развој и координација на младинските политики преку надлежното министерство, како и соработка со младинските организации и други релевантни институции. На локално ниво, пак, Законот предвидува низа обврски за единиците на локалната самоуправа, со цел развој на локални младински политики и обезбедување услови за младинско учество.

Во таа насока, Законот предвидува воспоставување на повеќе механизми за младинско учество и сервиси за млади на локално ниво. Меѓу нив се номинирањето службеник за млади во рамки на општинската администрација, формирањето локален младински совет како претставничко тело на младите во општината, како и локално собрание на млади кое претставува форма на поширока консултација и учество на младите. Дополнително, Законот предвидува воспоставување младински центри како локални сервиси за младите, кои треба да обезбедуваат простор и програми за младински активности, неформално образование и младинска работа.

Законот исто така предвидува и донесување на стратешки документи за млади на локално ниво, односно локални стратегии за млади, како и акциски планови за нивно спроведување. Овие документи имаат за цел да обезбедат системско планирање и континуитет во развојот на младинските политики на локално ниво, како и интегрирање на младинската перспектива во локалните развојни политики.

Иако Законот воспоставува сеопфатна институционална рамка за младинско учество и развој на младинските политики, неговата практична имплементација во различни општини во државата се одвива со различна динамика. Разликите во административните капацитети, финансиските ресурси, институционалната подготвеност и нивото на развој на граѓанскиот сектор значително влијаат врз степенот на воспоставување и функционирање на механизмите предвидени со Законот. Особено изразени се разликите помеѓу поголемите урбани општини, кои често располагаат со поголеми институционални и организациски капацитети, и помалите и рурални општини, каде што имплементацијата на законските механизми се соочува со дополнителни предизвици поврзани со ограничени човечки ресурси, финансиски средства и институционална инфраструктура. Во таа насока, анализата на практичната имплементација на Законот за младинско учество и младински политики на

локално ниво, особено во контекст на разликите меѓу руралните и урбаните општини, претставува важен чекор кон подобро разбирање на можностите и предизвиците во развојот на младинските политики во државата.

НАОДИ ОД ТЕРЕНСКО ИСТРАЖУВАЊЕ

ОПШТИНА ГОСТИВАР - ИНТЕРВЈУ СО НОМИНИРАН СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ

ЦЕЛОСНО ВОСПОСТАВЕНА ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА ЗА МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ

Општина Гостивар претставува пример на локална самоуправа со целосно воспоставени механизми предвидени со Законот за младинско учество и младински политики. Во општината е назначен службеник за млади, извршени се измени и усогласувања на Статутот на општината, воспоставена е канцеларија за млади, усвоена е локална стратегија за млади а функционира и младински центар како клучен локален сервис за млади.

Канцеларијата за млади е планирано да функционира во рамки на младинскиот центар, што овозможува подобра координација помеѓу административната и програмската работа со младите.

ФУНКЦИОНИРАЊЕ НА МЛАДИНСКИОТ ЦЕНТАР И ЛОКАЛНА МЛАДИНСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Младинскиот центар во Општина Гостивар активно реализира активности со млади, со особено добра соработка со средните училишта на територијата на општината. Центарот претставува функционален простор за младинско учество, едукација и развој на младински иницијативи.

Општината обезбедува значајна финансиска поддршка за младинските политики, со годишен буџет од околу 2.500.000 денари, што овозможува континуитет во функционирањето на младинските услуги.

КОНТИНУИТЕТ ВО РАБОТАТА НА ЛОКАЛНИОТ МЛАДИНСКИ СОВЕТ

Локалниот младински совет има завршено еден мандат, а во моментот на интервјуто во тек е постапка за избор на нов состав. Претходниот јавен повик бил неуспешен, што соговорникот го поврзува со неговото објавување на крајот на учебната година, како и со изборните процеси на локално ниво.

Во моментот е објавен нов јавен повик, при што веќе се евидентирани пријавени кандидати, што укажува на обновен интерес и очекувано продолжување на функционирањето на младинскиот совет.

ПОТРЕБА ОД ДОПОЛНИТЕЛНО УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНСКИТЕ РЕШЕНИЈА

Како предлози за унапредување на Законот за младинско учество и младински политики од интервјуто се издвојуваат:

- воведување дневници и систем за евиденција на работата и ангажманот на членовите на Локалниот младински совет, со цел подобро следење на нивниот придонес и активност;
- обезбедување најмалку два службеници за млади во поголемите општини, особено во мултијазични средини, со цел надминување на преклопувањето на обврските, обезбедување институционална меморија и поефикасна имплементација на младинските политики.

ОПШТИНА КАВАДАРЦИ - ИНТЕРВЈУА СО НОМИНИРАН СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ И СО ЧЛЕН НА ЛОКАЛНИОТ МЛАДИНСКИ СОВЕТ

КОНТИНУИТЕТ ВО ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА МЛАДИНСКИТЕ МЕХАНИЗМИ

Општина Кавадарци располага со воспоставени клучни механизми предвидени со Законот за младинско учество и младински политики. Во општината е назначен номиниран службеник за млади, усвоена е локална стратегија за млади, а функционира и младински центар како локален сервис за млади.

Локалниот младински совет е во процес на обновување на својот состав, имајќи предвид дека на актуелните членови им истекува мандатот. Во моментот е објавен нов јавен повик за избор на нови членови. Според соговорниците, претходниот состав на Локалниот младински совет бил активен и редовно учествувал на седници на Советот на општината, при што младите имале можност директно да ги претставуваат своите ставови и иницијативи пред локалните носители на одлуки.

Во рамки на својот мандат, советот организирал јавни настани, трибини и активности насочени кон поттикнување на младинско учество и локален дијалог.

ФУНКЦИОНИРАЊЕ НА МЛАДИНСКИОТ ЦЕНТАР

Младинскиот центар во Општина Кавадарци функционира преку партнерски модел, при што неговото работење е доверено на две граѓански организации. Во претходните години општината обезбедувала значителна финансиска поддршка за неговото функционирање, во износ од приближно 600.000 до 800.000 денари годишно.

Во тековната година се забележува намалена динамика на активности, при што до моментот на интервјуто сè уште не е поднесена програма за работа за 2026 година, што влијае врз планирањето на идната финансиска поддршка.

ПРЕДИЗВИЦИ ПОВРЗАНИ СО МЛАДИНСКОТО УЧЕСТВО

Како клучен предизвик се посочува намалениот интерес на младите за пријавување и учество во новиот состав на Локалниот младински совет. Овој тренд укажува на потреба од дополнително мотивирање и информирање на младите за значењето и улогата на младинските механизми во процесите на локално одлучување.

Истовремено, соговорниците нагласуваат дека општината и градоначалникот покажуваат високо ниво на политичка волја за поддршка на имплементацијата на Законот за младинско учество и младински политики и исполнување на сите обврски кои произлегуваат од него.

ПОТРЕБА ОД ПРОАКТИВНА УЛОГА НА ЛОКАЛНИОТ МЛАДИНСКИ СОВЕТ

Како препораки произлезени од интервјуто се издвојуваат:

- Локалниот младински совет во иднина да има поактивна улога преку поднесување иницијативи, мислења и предлози до Советот на општината;
- да се преземат активности за зголемување на интересот кај младите за учество во младинските тела;
- да се обезбеди континуитет во програмското работење на младинскиот центар преку навремено планирање и доставување годишни програми за работа.

ОПШТИНА ГРАДСКО - ИНТЕРВЈУ СО ПРЕТСТАВНИК НА ОПШТИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЈА (НАДЛЕЖЕН СЕКТОР ЗА ЈАВНИ ДЕЈНОСТИ / МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ)

ФОРМАЛНА УСОГЛАСЕНОСТ СО ЗАКОНОТ, СО ОГРАНИЧЕНА ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА

Општина Градско формално го признава значењето на Законот за младинско учество и младински политики и ја препознава неговата улога како рамка за унапредување на младинското учество и положбата на младите на локално ниво. Сепак, теренското интервју укажува дека практичната имплементација на законските одредби е ограничена и се соочува со структурни и функционални предизвици, типични за помалите општини.

ОГРАНИЧЕНА ФУНКЦИОНАЛНОСТ НА МЛАДИНСКИТЕ МЕХАНИЗМИ

Во Општина Градско постои формиран Локален младински совет, но истиот не е активен. Советот нема изработена програма за работа, што директно влијае врз неговата функционалност и видливост.

Поради отсуство на програмска рамка од страна на ЛМС, општината нема основ за алоцирање на финансиски средства за негово работење, што дополнително го продлабочува статусот на нефункционалност и го ограничува младинското учество во локалните процеси на одлучување.

Општината нема воспоставено:

- младински центар,
- посебна канцеларија за млади,
- усвоена локална стратегија за млади.

Младинските прашања се третираат во рамки на други сектори и активности, без јасна институционална структура и континуитет.

ФИНАНСИСКА РАМКА БЕЗ НАСОЧЕНИ СРЕДСТВА ЗА МЛАДИ

Општина Градско нема посебна буџетска ставка или програма наменета за младински политики. Средствата што индиректно се однесуваат на млади се планираат во рамки на други буџетски програми, најчесто во културата, спортот или локалните настани.

Отсуството на активен ЛМС со програма дополнително ја ограничува можноста за целно и транспарентно финансирање на младински активности согласно Законот.

ОГРАНИЧЕН И НЕФОРМАЛЕН ДИЈАЛОГ СО МЛАДИТЕ

Комуникацијата со младите во општината се одвива претежно преку:

- училишта,
- спортски и културни активности,
- поединечни неформални иницијативи.

Не постои воспоставен редовен и формализиран механизам за консултација со младите при креирање на локални политики и развојни приоритети, што ја намалува нивната вклученост и чувство на сопственост врз локалните процеси.

РУРАЛЕН КОНТЕКСТ И ОГРАНИЧЕНИ МОЖНОСТИ ЗА МЛАДИТЕ

Како помала општина со изразен рурален карактер, Градско се соочува со:

- ограничена понуда на младински содржини,
- недостиг од инфраструктура наменета за млади,

- миграција на младите кон поголеми урбани центри.

Овие фактори дополнително го отежнуваат активирањето и одржувањето на младинските механизми предвидени со Законот.

ПОДГОТВЕНОСТ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ И ПОТРЕБА ОД ПОДДРШКА

Општината изразува подготвеност за:

- реактивирање и јакнење на работата на Локалниот младински совет,
- соработка со граѓански организации,
- користење на регионална и меѓуопштинска соработка како механизам за развој на младински иницијативи.

Се нагласува потребата од дополнителна стручна и методолошка поддршка за практична имплементација на Законот, особено во контекст на ограничени човечки и финансиски ресурси.

ОПШТИНА СТРУГА - ИНТЕРВЈУ СО НОМИНИРАН СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ

ВОСПОСТАВЕНИ АДМИНИСТРАТИВНИ МЕХАНИЗМИ ЗА МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ

Општина Струга располага со дел од клучните механизми предвидени со Законот за младинско учество и младински политики. Во општината функционира канцеларија за млади, назначен е службеник за млади, обезбедена е буџетска поддршка за младински активности а усвоени се и локална стратегија и програма за млади.

И покрај воспоставената институционална рамка, во општината сè уште не функционира младински центар, пред сè поради недостаток на соодветен простор кој може да биде наменет за оваа намена.

ПРОЦЕС НА ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА МЛАДИНСКИ СТРУКТУРИ

Постапката за формирање на Локално собрание на млади е во напредна фаза, при што јавниот повик е подготвен, но неговото објавување е одложено поради потребата од технички измени на Статутот на општината со цел усогласување со законските одредби.

Овој процес укажува дека имплементацијата на Законот често зависи од дополнителни административни усогласувања на локално ниво, што може да доведе до временски одложувања во воспоставувањето на младинските механизми.

ПРЕДИЗВИЦИ ВО ПРИМЕНАТА НА ЗАКОНОТ ЗА МЛАДИНСКО УЧЕСТВО И МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ

Според соговорникот, Законот за младинско учество и младински политики не е доволно прецизно разработен во делот на обврските и процедурите за локалните самоуправи. Посочено е дека законските решенија не секогаш соодветствуваат со реалните административни и кадровски капацитети на општините, без разлика на нивната големина.

Дополнителен предизвик претставува недоволно дефинираната улога на службеникот за млади. Во пракса, службеникот често извршува и други административни задачи, што доведува до преклопување на обврските и ограничена можност за посветена работа со младите на терен.

Како значајни предизвици се наведуваат и:

- сложените процедури за формирање младински центри,
- комплексната и недоволно јасна постапка за воспоставување Локален младински совет,
- постоење на технички недоречености и недостаток на подзаконски акти кои би ја олесниле практичната примена на Законот.

ПОТРЕБА ОД СИСТЕМСКО УНАПРЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНСКАТА РАМКА

Како препораки произлезени од интервјуто се издвојуваат:

- бројот на службеници за млади да се утврдува согласно големината на општината и јазичната структура на населението;
- во општинските буџети да се воведат посебна буџетска ставка наменета за младински политики („Млади“);
- мандатот на Локалниот младински совет да биде продолжен на период од 3 до 4 години со цел обезбедување континуитет во работата;
- да се дефинираат минимални квалификации и професионален профил за позицијата службеник за млади;
- да се воспостави финансиска поддршка од надлежното министерство за сервисите за млади кои согласно Законот претставуваат обврска на општините

ОПШТИНА РЕСЕН - ИНТЕРВЈУ СО ГРАДОНАЧАЛНИК И СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ

ФОРМАЛНА УСОГЛАСЕНОСТ СО ЗАКОНОТ, СО ОГРАНИЧЕНА ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА

Општина Ресен има позитивен став кон целите и принципите на Законот за младинско учество и младински политики и ја препознава неговата важност како рамка за подобрување на положбата на младите на локално ниво. Сепак, интервјуто со градоначалникот и службеникот за млади укажува дека имплементацијата на законските одредби се соочува со повеќе структурни и ресурсни ограничувања, карактеристични за помалите и претежно рурални општини.

НЕДОВОЛНО РАЗВИЕНИ МЛАДИНСКИ МЕХАНИЗМИ

Во моментот на интервјуто, во Општина Ресен:

- нема воспоставен Локален младински совет,
- нема канцеларија за млади,
- нема усвоена локална стратегија за млади (документот е подготвен но не е усвоен од општински Совет),
- нема професионализирана позиција на службеник за млади,
- нема воспоставен младински центар.

Младинските прашања се покриваат во рамки на други сектори на општинската администрација, што го отежнува системското планирање, континуитетот во работата со млади и целосното исполнување на обврските предвидени со Законот.

ФИНАНСИСКА РАМКА БЕЗ ПОСЕБНА БУЏЕТСКА ЛИНИЈА ЗА МЛАДИ

Општината нема посебна буџетска програма или ставка наменета исклучиво за младински политики. Средствата поврзани со активности за млади се распределуваат во рамки на други програми, како што се култура, спорт или социјални дејности, што ја намалува транспарентноста и можноста за системско следење на јавните инвестиции во младински развој согласно Законот.

ОГРАНИЧЕН И НЕРЕГУЛАРЕН ДИАЛОГ СО МЛАДИТЕ

Комуникацијата со младите најчесто се одвива преку:

- образовни институции,
- поединечни младински, културни или спортски активности,
- иницијативи на граѓански организации.

Не постои воспоставен редовен, формализиран механизам за консултација со младите при креирање на локални политики, програми и развојни приоритети, што ја ограничува нивната реална вклученост во процесите на локално одлучување.

РУРАЛНИОТ КОНТЕКСТ И МИГРАЦИЈАТА КАКО КЛУЧНИ ПРЕДИЗВИЦИ

Како општина со изразен рурален карактер, Ресен се соочува со:

- ограничена понуда на младински содржини,
- недоволна социо-културна инфраструктура за млади,
- отсуство на наменски младински простор или младински центар,
- континуирана миграција на млади кон поголеми урбани центри или надвор од државата.

Овие фактори директно влијаат врз намалување на младинската база и дополнително го отежнуваат формирањето и одржувањето на младинските тела предвидени со Законот.

ПОДГОТВЕНОСТ ЗА СОРАБОТКА И ПОТРЕБА ОД ПОДДРШКА

И покрај идентификуваните предизвици, општината изразува подготвеност за:

- соработка со граѓански организации кои работат со млади,
- користење на поддршка и насоки од Министерството за социјална политика, демографија и млади,
- искористување на меѓуопштинска и регионална соработка како можен механизам за развој на младински иницијативи и споделување ресурси.

Посебно се нагласува потребата од јакнење на административните капацитети, појасни практични насоки за имплементација на Законот и поддршка за воспоставување на основни младински механизми во помалите општини.

ОПШТИНА ВРАПЧИШТЕ - ИНТЕРВЈУ СО ГРАДОНАЧАЛНИК И РАКОВДИТЕЛ НА ЛЕР

ПОЗИТИВЕН СТАВ КОН МЛАДИНСКОТО УЧЕСТВО, НО ОГРАНИЧЕН ИНСТИТУЦИОНАЛЕН КАПАЦИТЕТ

Општината ја препознава важноста на Законот како можност младите да се вклучат во локалното одлучување, но нема доволно човечки ресурси и стручна поддршка за негово систематско спроведување. ЛЕР работи со минимален тим кој ги покрива повеќе области, па младинските прашања често остануваат на маргините.

НЕДОВОЛНА ВОСПОСТАВЕНОСТ НА МЛАДИНСКИТЕ МЕХАНИЗМИ

Во моментот општината нема формиран Локален младински совет, нема канцеларија млади, нема Стратегија за млади и нема именувано службеник за млади, што ја ограничува имплементацијата на Законот. Се изразува подготвеност тоа да се воспостави во наредниот период, со поддршка од Министерството за млади и граѓански организации.

ФИНАНСИСКАТА РАМКА Е ОГРАНИЧЕНА И НЕСИСТЕМСКА

Во буџетот нема посебна програма за младински активности. Средствата за млади се планираат во рамки на други програми, што го отежнува следењето и усогласувањето со законските обврски.

НЕДОСТИГ ОД КОНТИНУИРАН ДИЈАЛОГ СО МЛАДИТЕ

Контактите со младите претежно се преку училишта или поединечни иницијативи, без воспоставен систем за консултации. И ЛЕР и градоначалникот ја нагласуваат потребата од создавање постојан механизам за комуникација и вклучување на младите во развојни процеси.

ПОТРЕБА ОД НАДВОРЕШНА ПОДДРШКА И ПАРТНЕРСТВА

Општината изразува подготвеност да соработува со граѓански организации, како и со регионални и државни институции, за изработка на локална младинска стратегија и воспоставување на функционални младински тела согласно Законот.

ЦЕНТАР ЗА РАЗВОЈ НА ЈУГОЗАПАДЕН ПЛАНСКИ РЕГИОН - ИНТЕРВЈУ СО РАКОВОДИТЕЛ НА ЦЕНТАРОТ И СО РАКОВОДИТЕЛ НА ОДДЕЛЕНИЕ

МЛАДИНСКИ МЕХАНИЗМИ ВО ОПШТИНИТЕ ОД РЕГИОНОТ

Според информациите добиени во интервјуто, имплементацијата на механизмите предвидени со Законот за младинско учество и младински политики во општините од Југозападниот плански регион се одвива со различна динамика. Во општините Охрид и Кичево постојат функционални локални младински совети и се спроведуваат активности поврзани со младинските политики. Во периодот на интервјуто, во Општина Струга локален младински совет е формално формиран, но во моментот нема активни членови, што ја ограничува неговата практична улога во младинското учество на локално ниво.

Во регионот постојат и одредени форми на инфраструктура за млади. Во Струга функционира ЕУ Инфо центар, кој делумно покрива активности поврзани со младите, додека во Општина Вевчани постои младински центар кој се користи за активности и иницијативи на младите.

УЧЕСТВО НА МЛАДИТЕ ВО РЕГИОНАЛНИТЕ ПРОЦЕСИ

Претставниците на Центарот посочија дека во рамки на регионалните форуми поврзани со рамномерниот регионален развој се води сметка за вклучување на младите. На овие форуми младите се присутни како учесници, а се води и евиденција за нивната возраст со цел да се обезбеди нивно активно учество во процесите на утврдување на регионалните приоритети.

ПРОГРАМИ И ИНИЦИЈАТИВИ НАСОЧЕНИ КОН МЛАДИТЕ

Центарот има искуство во спроведување активности насочени кон младите преку донаторски програми. Во рамки на проект финансиран од УНДП, била воспоставена програма за практиканство за млади, со времетраење од шест месеци. Иако иницијативата дала позитивни резултати, бизнис секторот не ја продолжил програмата по завршувањето на проектот.

Дополнително, преку програми поддржани од Фондот за иновации и технолошки развој, на млади лица со бизнис идеи им биле обезбедени ментори и поддршка за развој на нивните претприемачки иницијативи.

ГРАЃАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ КОИ РАБОТАТ СО МЛАДИ

Во регионот постојат повеќе граѓански организации кои работат на младински прашања и активности со млади. Меѓу нив се организации од Струга, како и организации од Вевчани и Центар Жупа, кои спроведуваат различни младински активности и иницијативи во локалните заедници.

ПОТЕНЦИЈАЛ НА ЛОКАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА ВО РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ

Во интервјуто беше посочено дека во сите општини во регионот постојат месни заедници, вклучително и во руралните населени места. Овие простори претставуваат потенцијална инфраструктура која може да се адаптира и користи за активности на младите, како форма на локални младински простори или младински центри. Во таа насока беше посочена и можноста за меѓуопштинска соработка, односно

користење на еден објект или простор за младински активности од страна на млади од повеќе рурални населени места или помали општини.

Од интервјуто произлегоа неколку препораки за подобрување на системот на младинско учество и развој на младинските политики на регионално и локално ниво:

- Формирање на меѓуопштински центри за млади, особено во региони со поголем број рурални населени места, со цел поефикасно користење на постојната инфраструктура.
- Поголемо вклучување на младите во процесите на донесување одлуки на регионално ниво, особено во рамки на регионалните форуми и процесите на утврдување на развојните приоритети.
- Реплицирање на моделот на Регионална платформа за млади, како што постои во Пелагонискиот регион, и во Југозападниот плански регион, со цел подобра координација меѓу општините, младинските организации и институциите.
- Дисперзирање на активностите и канцелариите на младинските центри во помали и рурални населени места, со цел подобрување на пристапот на младите до младинските сервиси.
- Воспоставување систем за мониторинг на исполнувањето на обврските од Законот за младинско учество и младински политики, како механизам за следење на имплементацијата на законските механизми на локално ниво.

ОПШТИНА ОХРИД - ИНТЕРВЈУ СО ГРАДОНАЧАЛНИК

Во Општина Охрид воспоставени се поголем дел од механизмите предвидени со Законот за младинско учество и младински политики, меѓу кои и Локален младински совет кој функционира како советодавно тело и како канал за вклучување на младите во локалните политики.

Во рамки на развојните планови на општината е предвидена изградба на Младински културен центар, кој покрај програмски активности ќе содржи и сместувачки капацитети. За управување со овој објект се планира формирање на ново јавно претпријатие, кое ќе биде задолжено за организација и координација на активностите.

Општината обезбедува поддршка за граѓанските организации преку јавни повици за финансирање на активности, кои се објавуваат во повеќе области, меѓу кои спорт, култура, социјална заштита и туризам. Во рамки на овие повици се поддржуваат и активности на младите и младинските организации.

Во интервјуто беше истакнато дека дисперзирањето на институционалните активности во локалните заедници претставува добра можност за поголема достапност на младинските активности. Во таа насока, како потенцијален модел беше посочено користење на културни домови или други објекти преку месните заедници за организирање активности за младите.

Од интервјуто произлегува дека е потребно да се разгледа скалабилност на обврските на општините во однос на Законот за младинско учество и младински политики, односно нивно прилагодување на степенот на развој и административните капацитети на општините. Дополнително, беше изразена поддршка за воспоставување на Регионална платформа за млади и во Југозападниот плански регион, како механизам за подобра координација и соработка меѓу општините и младинските организации на регионално ниво.

МЛАДИНСКИ ЦЕНТАР ОХРИД - ИНТЕРВЈУ СО РАКОВОДИТЕЛ

ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ И КАПАЦИТЕТИ

Младинскиот центар Охрид функционира врз основа на договор со Општина Охрид, кој е продолжен за период од три години. Центарот го управува коалицијата на организации СЕГА, која има долгогодишно искуство во спроведување младински програми и активности.

Годишниот буџет на Младинскиот центар изнесува околу 3.000.000 денари, при што е забележан континуиран раст на финансиската поддршка од страна на општината. Во рамки на центарот работат двајца сертифицирани младински работници, а во наредниот период е предвидено да се отвори повик за ангажирање и на трет младински работник.

ПРОГРАМИ И СОРАБОТКА СО ЛОКАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Програмата за работа на Младинскиот центар се подготвува на годишно ниво преку партиципативен процес, во кој се вклучени повеќе локални граѓански организации и младински иницијативи. Меѓу организациите и иницијативите кои соработуваат со центарот се:

- 5 до 12 – аматерско културолошко движење,
- Здружение на млади архитекти – Охрид,
- Зелен Охрид,
- Инклузија, како и други локални иницијативи и неформални групи.

Оваа соработка овозможува различни културни, едукативни и општествени активности за младите во општината.

ПРИСТАПНОСТ НА МЛАДИНСКИТЕ СЕРВИСИ И РУРАЛНА ДИМЕНЗИЈА

Во интервјуто беше посочено дека Младинскиот центар во моментот не спроведува посебни активности насочени кон младите од руралните населени места на територијата на Општина Охрид. Иако општината има повеќе поголеми населени места со значителен број млади, во програмското планирање не постојат посебни механизми за систематско мапирање на потребите на младите од овие средини.

Како главен предизвик беше посочена достапноста до центарот, односно недоволно развиениот јавен превоз кој им отежнува на младите од пооддалечените населени места да учествуваат во активностите на Младинскиот центар. Локацијата на центарот, иако функционална, претставува ограничување за дел од младите кои живеат надвор од централното градско подрачје.

СОРАБОТКА СО ИНСТИТУЦИИ И ЛОКАЛНИ ЧИНители

Претставниците на Младинскиот центар посочија дека соработката со локалните институции и други чинители на локално ниво е добра и дека постои подготвеност за понатамошен развој на младинските активности. Во таа насока, како потенцијална можност беше посочено и користење на постојната општинска инфраструктура во различни населени места за организирање активности на младите.

Од интервјуто произлегоа неколку препораки за подобрување на системот на младински сервиси и имплементацијата на Законот за младинско учество и младински политики:

- Да се разгледа можноста за категоризација на младинските центри според големината и карактеристиките на општините, со цел човечките и просторните капацитети на центрите да бидат соодветни на бројот на млади и потребите на локалната заедница.

- Да се поттикне дисперзирање на активностите и канцелариите на младинските центри во помали и рурални населени места, преку користење на постојната општинска инфраструктура.
- Да се развијат механизми за подобро мапирање на потребите на младите од руралните средини, со цел програмите на младинските центри да бидат поинклузивни и достапни.
- Да се унапреди системот за сертификација и стандардизација на младинските работници, со цел обезбедување квалитетна младинска работа и професионални стандарди во функционирањето на младинските центри.

ОПШТИНА БИТОЛА - ИНТЕРВЈУ СО ГРАДОНАЧАЛНИК И НОМИНИРАН СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ

ВОСПОСТАВЕНА ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА ЗА МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ

Општина Битола претставува уште еден пример на локална самоуправа со воспоставени клучни механизми предвидени со Законот за младинско учество и младински политики. Во општината е назначен номиниран службеник за млади, усвоена е локална стратегија за млади а воспоставени се и функционални структури за младинско учество.

Во моментот функционираат:

- Локално собрание на млади,
- Локален младински совет,
- младински центар како локален сервис за млади.

Овие механизми овозможуваат институционализиран дијалог помеѓу младите и локалната власт и создаваат услови за континуирано учество на младите во процесите на креирање локални политики.

ФУНКЦИОНИРАЊЕ НА МЛАДИНСКИОТ ЦЕНТАР И ПАРТНЕРСКИ МОДЕЛ НА УПРАВУВАЊЕ

Младинскиот центар во Општина Битола функционира согласно партнерски модел на управување, при што неговото работење е доверено на три граѓански организации, кои во соработка со општината го реализираат програмското работење и активностите наменети за младите.

Центарот претставува активен простор за едукативни, културни и младински иницијативи и служи како платформа за соработка помеѓу локалната самоуправа, граѓанскиот сектор и младите. Ваквиот модел се препознава како пример за функционална примена на законските одредби кои предвидуваат управување со младинските центри од страна на младински организации.

РЕГИОНАЛНО ПОВРЗУВАЊЕ И МЕЃУОПШТИНСКА СОРАБОТКА

Општина Битола е активен член на Регионалната платформа за млади во Пелагонискиот плански регион, преку која се овозможува координација на младинските политики помеѓу општините, размена на искуства и заедничко адресирање на регионалните младински предизвици.

ПРЕДИЗВИЦИ И ПОТРЕБА ОД КОНТИНУИРАНА ПОДДРШКА

И покрај воспоставената институционална рамка, соговорниците посочуваат дека одржливоста на младинските механизми бара континуирана финансиска и институционална поддршка, како и понатамошно јакнење на административните капацитети за спроведување на младинските политики на локално ниво.

ЦЕНТАР ЗА РАЗВОЈ НА ПЕЛАГОНИСКИ ПЛАНСКИ РЕГИОН - ИНТЕРВЈУ СО РАКОВОДИТЕЛ

ПОЗИЦИОНИРАЊЕ НА МЛАДИТЕ ВО РЕГИОНАЛНОТО ПЛАНИРАЊЕ

Според соговорникот, младите претставуваат значајна развојна категорија во Пелагонискиот плански регион, што е рефлектирано и во стратешките определби на регионот. Во важечката Програма за развој на Пелагонискиот плански регион, младите се третираат како дел од пошироките политики за развој на човечките ресурси, образование и социјална инклузија, при што регионалната визија предвидува создавање услови за подобра перспектива и задржување на младото население во регионот.

АКТИВНА ЛОКАЛНА СРЕДИНА ЗА МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ

Соговорникот посочува дека Пелагонискиот плански регион се издвојува по присуство на активни граѓански организации кои работат со млади во речиси сите општини во регионот. Овие организации претставуваат значаен партнер на локалните самоуправи во процесите поврзани со младинско учество и имплементација на Законот за младинско учество и младински политики.

Дополнително, сите општини во регионот покажуваат активност во однос на воспоставување и развој на младинските механизми предвидени со Законот, вклучително младински центри, локални младински совети и други форми на младинско учество.

УЛОГА НА ЦЕНТАРОТ ВО РАМКИ НА РАМНОМЕРНИОТ РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ

Центарот за развој на Пелагонискиот плански регион има координативна улога во поттикнување на меѓуопштинската соработка и регионалното планирање, при што младинските прашања сè почесто се препознаваат како хоризонтална тема поврзана со демографските трендови, миграцијата и локалниот развој. И покрај тоа, Центарот во моментот не реализира посебни регионални проекти исклучиво насочени кон младите во рамки на програмите за рамномерен регионален развој, што укажува на потенцијал за понатамошно јакнење на регионалниот пристап кон младинските политики.

РЕГИОНАЛНА ПЛАТФОРМА ЗА МЛАДИ КАКО ВОСПОСТАВЕНА ДОБРА ПРАКТИКА

Соговорникот ја поздравува воспоставената Регионална платформа за млади во Пелагонискиот плански регион, препознавајќи ја како значаен механизам за координација помеѓу општините, младинските организации и институциите. Платформата се оценува како позитивен пример за регионален пристап кон младинско учество и како модел кој може да придонесе кон поефикасна имплементација на младинските политики и на регионално и на локално ниво.

ОПШТИНА ДОЛНЕНИ - ИНТЕРВЈУ СО НОМИНИРАН СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ

Во Општина Долнени во моментот не се воспоставени повеќето механизми предвидени со Законот за младинско учество и младински политики. Општината нема донесено Стратегија за млади, нема канцеларија за млади, не е воспоставено Локално собрание на млади ниту Локален младински совет, а на територијата на општината не функционира ниту младински центар.

Како главни предизвици за имплементација на законските механизми се посочени ограничените финансиски ресурси на општината, како и ниското ниво на иницијативност и организираност кај младите на локално ниво. Во рамки на општинскиот буџет не постои посебна буџетска ставка за млади, што дополнително ја отежнува можноста за планирање и поддршка на младински активности и иницијативи.

Овој пример ја илустрира состојбата во дел од помалите и рурални општини, каде што имплементацијата на законските механизми се соочува со ограничени административни и финансиски капацитети, како и со недоволно развиена локална младинска инфраструктура.

Од интервјуто произлегува дека за општини како Долнени е потребна дополнителна поддршка во процесот на имплементација на Законот за младинско учество и младински политики. Во таа насока, се препорачува обезбедување методолошка и административна поддршка за помалите општини при воспоставување на законските механизми, воведување посебна буџетска ставка „Млади“ во општинскиот буџет со цел системско планирање и финансирање на младински активности, како и поттикнување на развојот на локални младински организации и иницијативи како предуслов за поактивно учество на младите во локалните политики и процеси на донесување одлуки.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА - ИНТЕРВЈУ СО Г-А ДРАГАНА БОЈКОВСКА, ПРАТЕНИЧКА ВО СОБРАНИЕТО И КООРДИНАТОР НА КЛУБОТ ЗА МЛАДИНСКИ ПРАШАЊА И ПОЛИТИКИ

Во рамки на интервјуто со пратеничката Драгана Бојковска беше посочено дека на ниво на Собранието веќе се примени забелешките и предлозите за измени и дополнувања на Законот за младинско учество и младински политики, доставени од страна на чадор организациите кои работат во областа на младинските политики.

Во наредниот период се очекува да започне поширок процес на јавна дебата, кој ќе ги вклучи политичките партии, донаторската заедница, граѓанските организации, младинските организации и други релевантни засегнати страни. Целта на овој процес е да се обезбеди инклузивен пристап во унапредувањето на законската рамка и подобро прилагодување на законските механизми на реалните потреби и предизвици на терен.

Во интервјуто беше изразена целосна поддршка за иницијативите и процесите насочени кон подобрување на состојбата со младите во државата, како и подготвеност за понатамошна соработка со институциите и граѓанскиот сектор во насока на унапредување на младинските политики.

НАЦИОНАЛЕН МЛАДИНСКИ СОВЕТ НА МАКЕДОНИЈА - ИНТЕРВЈУ СО ГЕНЕРАЛЕН СЕКРЕТАР И ПРОГРАМСКИ МЕНАџЕР

Во рамки на интервјуто со претставници на Националниот младински совет на Македонија (НМСМ) беше посочено дека предлозите за измени и дополнувања на Законот за младинско учество и младински политики веќе се доставени до Собранието на Република Северна Македонија. Овие предлози произлегуваат од долгогодишната работа на младинскиот сектор и од потребата за подобрување на практичната имплементација на законските механизми.

Како приоритет за наредниот период беше истакнато воспоставувањето на националните тела предвидени со Законот, како и обезбедувањето на финансиските механизми и средства кои се предвидени во законската рамка, со цел системско функционирање на младинските политики на национално ниво.

Во интервјуто беше потенцирано дека воведувањето посебна буџетска ставка „Млади“ во општинските буџети може да се реализира преку релативно едноставна административна измена, односно преку промена на циркуларното писмо кое Министерството за финансии го испраќа до буџетските корисници, со што би се овозможило јасно буџетско распределување на средствата за младински политики.

Дополнително беше истакната потребата од отклучување на процесот за регистрација на нови младински организации во Регистарот на младински организации кој го води Министерството за социјална политика, демографија и млади, со цел проширување на младинската инфраструктура и поголема вклученост на младите во системот на младинско учество.

Во таа насока беше предложено да се иницира и поголемо вклучување на младински организации од руралните средини, особено во региони како Пелагонија, каде што постојат активни локални организации кои се дел од мрежата на Про Локал, а кои би можеле да се приклучат кон членството на НМСМ и да придонесат за поголема територијална застапеност на младинскиот сектор.

ЦЕНТАР ЗА РАЗВОЈ НА СКОПСКИ ПЛАНСКИ РЕГИОН - ИНТЕРВЈУ СО РАКОВОДИТЕЛ И ВРАБОТЕН ВО АДМИНИСТРАЦИЈА

ПОЗИЦИОНИРАЊЕ НА МЛАДИТЕ ВО РЕГИОНАЛНОТО ПЛАНИРАЊЕ

Во моментот на интервјуто, Програмата за развој на Скопскиот плански регион е со истечен важечки период, при што младинските политики во претходниот програмски циклус не биле третираны како посебна развојна област, туку индиректно во рамки на пошироки приоритети поврзани со образование, социјален развој и развој на човечки ресурси. Соговорниците посочуваат дека во процесите на планирање на регионалниот развој постои свесност за значењето на младите како развоен потенцијал, но нивното системско интегрирање во регионалните политики сè уште останува ограничено.

ОГРАНИЧЕНИ ФИНАНСИСКИ МОЖНОСТИ ЗА МЛАДИНСКИ ИНИЦИЈАТИВИ

Центарот во моментот не располага со финансиски средства наменети за реализација на проекти насочени кон младите, ниту во рамки на програмите за рамномерен регионален развој, ниту преку други донаторски механизми. Како резултат, младинските активности не претставуваат посебна програмска линија во работењето на Центарот.

УЧЕСТВО НА МЛАДИТЕ ВО ПРОЦЕСИТЕ НА РАМНОМЕРЕН РЕГИОНАЛЕН РАЗВОЈ

Во рамки на Форумите за рамномерен регионален развој, Центарот практикува поканување на претставници на младите и граѓански организации кои работат со млади, со цел нивно вклучување во процесите на утврдување на регионалните приоритети. Сепак, нивното учество не е континуирано институционализирано. Според соговорниците, во рамки на Скопскиот плански регион најактивни општини во областа на младинските политики се Општина Карпош и Општина Гази Баба, каде се реализираат поголем број активности и иницијативи насочени кон младите.

ПОДГОТВЕНОСТ ЗА РЕГИОНАЛНА КООРДИНАЦИЈА НА МЛАДИНСКИТЕ ПОЛИТИКИ

Центарот изразува отвореност за воспоставување Регионална платформа за млади како механизам за подобра координација помеѓу општините и засилено учество на младите во процесите на регионално планирање, доколку иницијативата биде поддржана со техничка помош и во партнерство со граѓанскиот сектор.

ОПШТИНА ЦЕНТАР - ИНТЕРВЈУ СО РАКОВОДИТЕЛ НА СЕКТОР ЗА ЛОКАЛЕН ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ И СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ

Во Општина Центар се воспоставени дел од механизмите предвидени со Законот за младинско учество и младински политики. Општината има номиниран службеник за млади, а на нејзината територија функционира и младински центар, кој е управуван од страна на Сојузот на извидници. Младинскиот центар е формиран уште пред донесувањето на Законот за младинско учество и младински политики и функционира врз база на склучен договор на период од пет години.

Во однос на стратешкото планирање, претходната Стратегија за млади на општината е истечена, а во моментот не функционира Локален младински совет. Општината во своето работење поддржува активности за младите, но во општинскиот буџет не постои посебна буџетска ставка „Млади“. Средствата

за активности и иницијативи на младите се распределени во повеќе буџетски програми, меѓу кои локален економски развој и животна средина.

Во интервјуто беше посочено дека е потребно да се разгледа можноста сите средства кои општините ги издвојуваат за младински активности и политики да се консолидираат во посебна буџетска ставка, со цел поголема транспарентност и појасно планирање на младинските политики. Како предизвик беше посочено и релативно ниското ниво на иницијативност кај младите, односно одредена летаргичност во нивното учество во јавните процеси и активности.

Од интервјуто произлегува и дека е потребно да се обезбеди поголема професионализација на позицијата службеник за млади, односно во систематизацијата на општинските администрации да се предвиди јасна и посебна работна позиција за оваа функција. Дополнително, се препорачува воведување посебна буџетска ставка „Млади“ во општинските буџети, во која би се консолидирале сите средства наменети за младински активности и политики.

Исто така, беше предложено да се разгледа можноста за воведување надомест за членовите на управните тела на локалните младински совети, со цел зголемување на мотивацијата и активноста на младите во овие механизми. Дополнително, беше истакната потребата општините да обезбедат континуитет во стратешкото планирање во областа на младинските прашања, преку редовно донесување и обновување на локалните стратегии за млади

Примерот на Општина Центар укажува на тоа дека имплементацијата на механизмите предвидени со Законот за младинско учество и младински политики – како што се Локалниот младински совет и буџетската ставка за млади – се одвива во различна динамика, дури и во општини со поголеми институционални капацитети.

МИНИСТЕРСТВО ЗА СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА, ДЕМОГРАФИЈА И МЛАДИ - ИНТЕРВЈУ СО ПРЕТСТАВНИЦИ ОД СЕКТОРОТ ЗА МЛАДИ

Во рамки на интервјуто со претставници од секторот за млади при Министерството за социјална политика, демографија и млади (МСПДМ) беше посочено дека во процесот на институционални промени, односно формирањето на новото министерство и укинувањето на Агенцијата за млади и спорт, се појавиле одредени законски и институционални предизвици. Во таа насока, беше истакната потребата од дополнително усогласување на законската регулатива, со цел обезбедување континуитет и поефикасна имплементација на младинските политики.

Според соговорниците, во голем дел од општините постои предизвик поврзан со недоволна мотивираност на младите за вклучување во институционалните механизми, особено во процесите на формирање и функционирање на Локалните младински совети. Како индикативен податок беше посочено дека бројот на локални младински совети во државата, кој изнесувал околу 40 во 2021 година, во изминатиот период бележи тренд на намалување.

Министерството во рамки на своите надлежности обезбедува и ограничена финансиска поддршка за младинските центри, која се однесува на опремување на канцелариите на центрите со основна опрема, како што се бироа и компјутери.

Од интервјуто произлегува дека е потребно дополнително институционално и законско усогласување по трансформацијата на институциите надлежни за младинските политики, како и развивање на механизми за поголема мотивација и вклученост на младите во локалните механизми на младинско учество, особено во процесот на формирање и функционирање на локалните младински совети.

ОПШТИНА ЧУЧЕР САНДЕВО - ИНТЕРВЈУ СО РАКОВОДИТЕЛ НА ОДДЕЛЕНИЕ ЗА ЈАВНИ ДЕЈНОСТИ И РЕФЕРЕНТ ЗА МЛАДИ И МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ

ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ И КАПАЦИТЕТИ

Во Општина Чучер Сандево не се воспоставени поголем дел од механизмите предвидени со Законот за младинско учество и младински политики. Општината во моментот нема формирано Локален младински совет, нема канцеларија за млади ниту има донесено локална стратегија за млади.

Во текот на интервјуто беше констатирано дека во општината постоело погрешно толкување на законската одредба за службеник за млади, односно се сметало дека оваа позиција мора да биде посебно ново работно место. По појаснување на законската рамка, беше прифатено референтот за млади и младински политики да биде номиниран како службеник за млади, со оглед на тоа што Законот дозволува оваа функција да ја извршува веќе вработен административен службеник.

ЛОКАЛНА МЛАДИНСКА ИНФРАСТРУКТУРА И АКТИВНОСТИ

На територијата на општината функционира само една граѓанска организација, која реализира активности во рамки на програмата Еразмус+. Во општината постојат одредени активности од областа на спортот, културата и етнологијата, но тие не се директно насочени кон младите. Во рамки на Домот на културата се реализира само една активност која ги вклучува младите, односно бесплатни часови по хармоника за деца и млади.

ПРЕДИЗВИЦИ

Генерален заклучок од интервјуто е дека општината има ограничено познавање на обврските и содржината предвидени со Законот за младинско учество и младински политики, што претставува предизвик за неговата имплементација на локално ниво.

Дополнително беше истакнато дека близината на Скопје како административен и образовен центар има силно гравитациско влијание врз младите, кои најчесто ги користат културните, образовните и младинските содржини во главниот град, наместо на локално ниво.

Од интервјуто произлегува потребата од систематско јакнење на капацитетите на единиците на локалната самоуправа во однос на имплементацијата на Законот за младинско учество и младински политики. Во таа насока се препорачува Министерството за социјална политика, демографија и млади, во соработка со мрежи на граѓански организации, да организира обуки и активности за јакнење на капацитетите на општините, со посебен фокус на помалите и рурални општини.

ОПШТИНА КАРБИНЦИ - ИНТЕРВЈУ СО РАКОВОДИТЕЛ НА СЕКТОР

ФОРМАЛНА УСОГЛАСЕНОСТ, НО ОГРАНИЧЕНА ПРАКТИЧНА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

Општина Карбинци има донесено одлука за формирање на Локален младински совет, а оваа одредба е вклучена и во Статутот на општината. Сепак, поради слабата заинтересираност на младите, Советот сè уште не е формиран. И покрај јавната објава на градоначалникот и поддршката од невладината организација од Штип, не се пријавиле кандидати.

НЕДОСТАТОК НА МЛАДИНСКИ КАДАР И КОНТИНУИТЕТ

Општината претходно имала назначено службеник за млади, но лицето повеќе не е во работен однос, а заменик не е назначен. Ова дополнително го ограничува спроведувањето на законските обврски и ја намалува институционалната комуникација со младите.

ВО ТЕК Е ПОДГОТОВКА НА ЛОКАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА МЛАДИ И АКЦИСКИ ПЛАН

Документите се во фаза на подготовка, но сè уште не се финализирани. Општината изразува потреба од поддршка во процесот, како и од надворешна експертиза за да се обезбеди усогласување со Законот за младинско учество и младински политики и со националните насоки.

НЕДОСТИГ НА ФИНАНСИСКА РАМКА ЗА МЛАДИ

Во општинскиот буџет не постои посебна буџетска програма за млади. Средства се обезбедуваат индиректно преку програмата за култура која предвидува околу 2.000.000 МКД за културни настани, како и преку финансирање на спортски клубови во кои членуваат млади. Дел од активностите се реализираат и преку пренесување на одредени активности на невладини организации.

ОГРАНИЧЕНИ МОЖНОСТИ ЗА МЛАДИТЕ И ЗГОЛЕМЕНА МИГРАЦИЈА

Голем дел од младите ја напуштаат општината, најчесто заминувајќи во Штип или во земји од Западна Европа. Главните причини се ниската економска сигурност, недостигот на работни места и недоволно развиената инфраструктура за младински живот.

ПОСТОЈНИ РЕСУРСИ И ИНИЦИЈАТИВИ

Во општината постојат објекти кои се користат за културни и спортски активности, како што се Домот на културата во Таринци и општинската сала, кои се бесплатно достапни за користење. Постојат и неформални групи на активни млади кои волонтираат при организирање на настани, но без формална институционална поддршка или присуство на сертифицирани младински работници.

ПОТРЕБА ОД МЕЃУОПШТИНСКА СОРАБОТКА И ПОДДРШКА ОД ДРЖАВАТА

Буџетите на руралните општини се ограничени и често недоволни за исполнување на законските обврски. Во таа насока, општината смета дека Законот за меѓуопштинска соработка може да се искористи како механизам за развој на заеднички младински иницијативи, особено со Општина Штип, каде што младите од Карбинци често го продолжуваат своето образование и учествуваат во различни активности.

ЦЕНТАР ЗА РАЗВОЈ НА ИСТОЧЕН ПЛАНСКИ РЕГИОН – ИНТЕРВЈУ СО ВРАБОТЕНИ ВО АДМИНИСТРАЦИЈАТА НА ЦЕНТАРОТ

ИЗРАЗЕНА МИГРАЦИЈА НА МЛАДИ ОД РУРАЛНИТЕ СРЕДИНИ

Според Центарот за развој на Источниот плански регион, забележливо е дека младите започнуваат да се иселуваат од помалите рурални општини уште во текот на средното образование. Учениците од Македонска Каменица најчесто патуваат или се запишуваат во Делчево, а учениците од Пехчево продолжуваат образование во Берово, поради недостиг на средни училишта во сопствените општини. Ова создава рана миграција и постепено ја намалува младинската база во помалите рурални општини.

РЕГИОНАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ ВО ИНФРАСТРУКТУРА ЗА МЛАДИ

Источниот плански регион има реализирано повеќе инфраструктурни проекти со младинска намена. Меѓу нив се:

- Младински центар во Кочани, сместен во простор обезбеден преку претходен ИПА проект, кој во меѓувреме е завршен.
- Дом на култура во Винаца, со обновено кино и сала за настани, каде се организира и фестивалот „In Vinica Veritas“.

- Мултикултурен центар во Кочани, опремен за младински активности во соработка со локална невладина организација.
- Дом на млади во Штип, финансиран преку регионални приоритети утврдени од Советот за развој на Источниот плански регион.

ПОЛИТИЧКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПРЕДИЗВИЦИ ВО УПРАВУВАЊЕТО СО ОБЈЕКТИТЕ

За време на разговорот беше истакнато дека континуитетот во функционирањето на домовите на култура и младинските простори често зависи од политичката припадност на локалната власт и од управувачките структури. Ова понекогаш создава нестабилност во програмите и доведува до недоволна искористеност на постојните инфраструктурни капацитети.

РАЗЛИКА ВО ПРИСТАПОТ МЕЃУ УРБАНИТЕ И РУРАЛНИТЕ ОПШТИНИ

Поголемите урбани центри, како што е Штип, располагаат со повеќе програми и содржини наменети за младите, додека помалите рурални општини имаат ограничени можности и во поголема мера зависат од регионални иницијативи или проекти на граѓански организации.

АКТИВНА УЛОГА НА НЕВЛАДИНИОТ СЕКТОР И ПОТРЕБА ОД КООРДИНАЦИЈА

Во регионот функционираат повеќе граѓански организации кои работат на теми поврзани со младите. Сепак, се посочува потребата од поголема координација меѓу овие организации, општините и Центарот за регионален развој, со цел да се обезбеди подобра синергија и континуитет во младинските активности.

РЕГИОНАЛНИ ПРЕПОРАКИ И НАСОКИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ

Како можни насоки за унапредување на состојбата со младите во регионот се посочуваат следните препораки:

- Да не се намалуваат средствата во Програмата за рамномерен регионален развој, туку во неа да се предвидат посебни компоненти за младински политики и активности.
- Да се поттикне меѓуопштинска и регионална соработка за развој на младински инфраструктурни и програмски проекти.
- Да се искористат прекуграничните и европските програми (на пример ИПА програмата Македонија–Бугарија) за поддршка на младински иницијативи и туризам со учество на млади.

Во интервјуто беше посочено и дека регионот не располага со механизам како Регионалната платформа за млади, ниту има посебни механизми за системско вклучување на младите во процесите на креирање политики на регионално ниво.

ОПШТИНА ПЕХЧЕВО – ИНТЕРВЈУ СО НОМИНИРАН СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ

ФОРМИРАН И АКТИВЕН ЛОКАЛЕН МЛАДИНСКИ СОВЕТ

Во Општина Пехчево е формиран Локален младински совет кој функционира од 2023 година. Советот има 5 членови, додека Собранието на младинскиот совет брои повеќе од 30 членови. Процедурата за формирање на ЛМС била релативно комплексна, а младите биле регрутирани најмногу преку локални здруженија на граѓани и играорна група.

Во процесот на формирање и функционирање на младинскиот совет значајна поддршка дала и локалната невладина организација „Амброзија“, која е активна во општината. Дополнително, службеникот за млади во општината активно им помага на членовите на ЛМС во нивната работа и организација на активности.

ФИНАНСИСКА ПОДДРШКА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

Општина Пехчево има воспоставено посебна буџетска програма и буџетска ставка за млади, преку која се поддржуваат младинските активности и иницијативи. Во рамките на оваа буџетска програма се предвидени средства и за функционирањето на Локалниот младински совет.

Во општинската администрација е назначен и службеник за млади, што овозможува подобра координација и поддршка на младинските политики на локално ниво.

ФУНКЦИОНАЛЕН МЛАДИНСКИ ЦЕНТАР И АКТИВНА МЛАДИНСКА ЗАЕДНИЦА

Во општината е формиран младински центар согласно законската процедура, кој е опремен и активно се користи од младите. Центарот служи како простор за различни активности, како што се:

- волонтерски акции за чистење на животната средина
- спроведување прашалници и консултации со млади (на пример при изработка на ЛЕАП – Локален еколошки акциски план)
- кино-проекции и други младински настани.

Во рамките на младинскиот центар работи и волонтер од Мировниот корпус, што дополнително придонесува за развој на младинските активности.

Општината располага и со повеќе спортски и рекреативни содржини кои се користат од младите, како што се фудбалски терени, спортска сала, адреналинска патека, уредена пристапна патека до водопадот и спортско-рекреативен комплекс.

Дополнително, во соработка со Едукативниот центар во Негрево е изграден и барски еко-систем, кој претставува простор за едукативни и еколошки активности.

ОБРАЗОВНИ И ДЕМОГРАФСКИ ПРЕДИЗВИЦИ

Во општината порано постоело средно училиште, но во моментот на интервјуто учениците продолжуваат образование во Берово. Најавено е повторно воведување на образовната насока туризам, која се смета за особено атрактивна за младите, и која може да придонесе за нивно задржување во општината.

АКТИВНА МЛАДИНСКА БАЗА

Во рамките на Локалниот младински совет вклучени се повеќе од 20 активни млади, што укажува на постоење на активна младинска заедница. Според соговорниците, значаен фактор за успешната имплементација на Законот за младинско учество и младински политики е фактот што во општинската администрација работат млади луѓе, кои покажуваат разбирање и поддршка за младинските иницијативи.

ИДЕИ ЗА РАЗВОЈ НА МЛАДИНСКИ ТУРИЗАМ

Како потенцијална иницијатива се споменува идејата за организирање кампување за млади од цела Македонија во Пехчево, во рамките на летен фестивал, со цел промоција на природните ресурси и младинскиот активизам.

Како насоки за подобрување на младинските политики се издвојуваат следните препораки:

- Да се поедностават и олеснат процедурите за формирање и регистрација на младински центри, бидејќи постојната постапка е сложена.
- Да се поттикне вмрежување на младинските организации и младинските центри, со цел подобра размена на искуства и соработка.
- Да се воспостави подобрен проток на информации, на пример преку онлајн платформа за младински организации и центри.
- Да се подобри пристапот до информации за отворени повици и програми, со цел младите полесно да се вклучуваат во национални и меѓународни иницијативи.

ЕДУКАТИВЕН ЦЕНТАР НЕГРЕВО - ИНТЕРВЈУ СО ПРЕТСТАВНИЦИ НА ЦЕНТАРОТ

СИЛНА ПЛАТФОРМА ЗА ЕКОЛОШКА ЕДУКАЦИЈА

Едукативниот центар Негрево претставува значајна платформа за еколошка едукација и работа со млади. Центарот има веќе воспоставени содржини кои вклучуваат интерактивни работилници, едукативни активности и програми за подигање на свеста за животната средина.

Активностите најчесто се реализираат преку практични и интерактивни методи на учење, што овозможува активно вклучување на младите во процесот на едукација.

ОГРАНИЧЕНА ФОРМАЛИЗАЦИЈА НА ОБУКИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРОЕКТЕН ЦИКЛУС

Иако центарот има развиени едукативни програми, не постои јасно документирана или промовирана серија на обуки кои се насочени кон управување со проектен циклус (планирање, имплементација, мониторинг и евалуација) за младите и за персоналот или волонтерите на центарот.

Во постојните информации од центарот се наведува дека постои потреба од континуирано градење на капацитетите на персоналот, што отвора можност за развивање на посебен модул или циклус на обуки посветени на управување со проекти во заедницата.

ПОТЕНЦИЈАЛ ЗА ВОВЕДУВАЊЕ СТРУКТУРИРАНИ ЦИКЛУСИ НА ОБУКИ

Како можност се идентификува воведување на структуриран образовен модул, на пример: „Управување со проектен циклус за млади и локални заедници“, кој би опфатил теми како што се:

- основи на проектно планирање
- подготовка и аплицирање на проектни предлози
- имплементација на активности
- мониторинг и евалуација
- комуникација и видливост на проектите.

ДОБРА ПРАКТИКА: ИСКУСТВЕНО УЧЕЊЕ И ИНТЕРАКТИВНИ МЕТОДИ

Едукативниот центар успешно применува методи на искуствено учење, како што се прошетки по едукативни пешачки патеки, интерактивни панели за вода, живеалишта и биодиверзитет, како и практични активности во природна средина. Овие методи претставуваат добра основа за комбинирање на теоретски обуки за проектно планирање со практични теренски активности, при што самата локација на центарот може да функционира како „жива лабораторија“ за учење.

ПРЕДИЗВИЦИ ПОВРЗАНИ СО ФИНАНСИСКА ОДРЖЛИВОСТ

Еден од главните предизвици што се посочуваат е обезбедување финансиски средства за тековно функционирање на центарот. За развивање на систематски циклуси на обуки ќе биде потребно да се предвиди соодветна финансиска рамка, како и партнерства со институции, граѓански организации и донатори.

СПЕЦИФИЧЕН КОНТЕКСТ НА РУРАЛНА СРЕДИНА

Бидејќи центарот се наоѓа во рурална средина, постојат специфични предизвици поврзани со логистика, достапност и мотивација на младите. Поради тоа, програмите за обука треба да го земат предвид овој контекст и да се фокусираат на практични теми, како што се мобилизирање на младите, соработка со локалната администрација и развој на проекти кои директно одговараат на потребите на локалната заедница.

Со цел подобро искористување на потенцијалот на центарот, се предлага:

- развивање модулarna програма за обуки за управување со проекти (на пример: „Основи на управување со проекти“, „Донаторски процедури“, „Мониторинг и евалуација“, „Комуникација и видливост“);
- воспоставување партнерства со локални невладини организации и општинската администрација во спроведување на обуките;
- вклучување на млади како пилот учесници во обуките и развивање на мали младински проекти кои ќе се имплементираат како практична вежба во рамките на програмата.

Искуството на Едукативниот центар Негрево покажува дека и во рурални средини може да се развијат значајни капацитети за едукација и работа со млади, но за нивниот целосен потенцијал да се искористи потребна е поголема институционална поддршка, структурирани програми за градење капацитети и подобро поврзување со локалните младински политики и механизми предвидени во Законот за младинско учество и младински политики.

СОЈУЗ ЗА МЛАДИНСКА РАБОТА ШТИП - ИНТЕРВЈУ СО ГЕНЕРАЛЕН СЕКРЕТАР

УЛОГАТА НА ОПШТИНИТЕ ВО СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ЗА МЛАДИ

Според претставниците на Сојузот за младинска работа, општините имаат клучна улога во создавање услови за активно учество на младите во локалната самоуправа и во воспоставувањето на институциите и телата предвидени со Законот за младинско учество и младински политики. За ефективна имплементација на законот, неопходно е младинските политики да станат реален приоритет на локалните власти.

ПРОФЕСИОНАЛИЗАЦИЈА НА СЛУЖБЕНИКОТ ЗА МЛАДИ

Како важна препорака се посочува потребата во општините со повеќе од 20.000 жители да биде назначен професионален службеник за млади, со јасно дефинирани надлежности и институционална поддршка. Професионализацијата на оваа позиција е значајна за обезбедување континуитет во младинските политики и координација на локалните активности.

КОНТИНУИТЕТ НА МЛАДИНСКАТА РАБОТА ПРЕКУ МЛАДИНСКИТЕ ЦЕНТРИ

Младинската работа на локално ниво треба да има континуитет, а тоа најчесто се обезбедува преку функционирањето на младинските центри. Сепак, во малите рурални општини е тешко да се очекува дека секоја општина ќе може да воспостави и одржува сопствен младински центар.

Во такви случаи, како можно решение се предлага младинскиот работник да ја преземе улогата на посредник или супституција на младински центар, организирајќи обуки, активности и младински програми во заедницата.

ПРЕДИЗВИЦИ СО РЕГИОНАЛНИ И МОБИЛНИ МОДЕЛИ НА МЛАДИНСКА РАБОТА

Според искуството на Сојузот, моделот на регионални младински центри не се покажал како оптимално решение. Наместо тоа, подобро решение е постоење на мали локални простории или младински простори во секоја општина, кои ќе бидат директно достапни за младите. СМР има тестирано модели на дисперзирани „антени“ на младински центри, како на пример соработка меѓу општини како Македонски Брод – Самоков, Штип – Пробиштип и Кавадарци – Неготино. Сепак, овие модели се покажале како финансиски сложени и тешки за одржување. Пробан бил и модел на мобилен младински центар во општините Босилово, Ново Село и Василево, но иницијативата не продолжила поради непостоењето на договор околу финансирањето на сертифициран младински работник. Општините често претпочитале да ангажираат локални лица по сопствен избор, наместо професионално сертифицирани младински работници.

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И СИСТЕМСКИ ПРЕДИЗВИЦИ

Како значаен предизвик се посочува фактот дека во Законот за локална самоуправа не е експлицитно утврдена надлежност на општините во областа на младинските политики, што создава институционални нејаснотии. Дополнително, професијата младински работник сè уште не е целосно препознаена како професија во националната класификација на работни места, туку се третира како занимање. Поради тоа, се предлага отворање на процес за нејзино формално признавање во националната класификација.

ОБРАЗОВНИ ПРОГРАМИ И РАЗВОЈ НА ПРОФЕСИЈАТА

Во системот на високо образование постои постдипломска програма за магистер по младинска работа, но интересот за оваа програма сè уште е релативно мал. Сепак, самото постоење на ваква програма претставува важен чекор кон професионализација на младинската работа.

ФИНАНСИСКА ОДРЖЛИВОСТ И ПАРТНЕРСТВА

Финансиските ресурси се препознаваат како клучен фактор за развој на младинската работа. Општините треба да обезбедат соодветни простори за младински центри, но не треба да се очекува дека тие ќе бидат целосно самоодржливи. Затоа се нагласува потребата од вклучување на бизнис секторот, како и од поддршка од донаторската заедница, со цел обезбедување дополнителни ресурси за младинските активности.

ПОТРЕБА ОД ЗГОЛЕМУВАЊЕ НА ЗНАЕЊЕТО ЗА МЛАДИНСКАТА РАБОТА

Како важен предизвик се посочува и недоволното разбирање на значењето на младинската работа на локално ниво. Поради тоа, потребни се активности за подигање на свеста и знаењето кај локалните институции и носителите на одлуки. Воедно се нагласува и дека локалното присуство и ангажирањето на локални актери во младинските структури предвидени со Законот е клучно за успешна имплементација на младинските политики.

АДМИНИСТРАТИВНИ ПРЕДИЗВИЦИ ВО МАЛИТЕ ОПШТИНИ

Во помалите општини чест проблем претставува големата флукуација на вработените во општинската администрација, што дополнително го отежнува континуитетот во спроведувањето на младинските политики и механизмите предвидени со Законот.

ЦЕНТАР ЗА РАЗВОЈ НА ЈУГОИСТОЧЕН ПЛАНСКИ РЕГИОН - ИНТЕРВЈУ СО РАКОВОДИТЕЛ И ПРЕТСТАВНИК НА АДМИНИСТРАЦИЈАТА НА ЦРЈИПР – СЕРТИФИЦИРАН МЛАДИНСКИ РАБОТНИК

ПОЗИЦИОНИРАЊЕ НА МЛАДИТЕ ВО РАМКИ НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВОЈНО ПЛАНИРАЊЕ

Центарот за развој на Југоисточниот плански регион ја препознава важноста на младинските прашања во рамки на регионалниот развој. Согласно Програмата за развој на регионот, младите се третирани во рамки на областа образование, што укажува на нивно тематско позиционирање во постојните регионални стратешки документи. Во рамки на Форумите за рамномерен регионален развој, кои служат за утврдување на регионалните приоритети што понатаму се предлагаат во рамки на Националната програма за регионален развој, учество земаат повеќе граѓански организации и институционални претставници. Сепак, младите не претставуваат доминантна или системски застапена категорија учесници во овие процеси.

АКТИВНОСТИ ЗА МЛАДИ И УЛОГА НА ГРАЃАНСКИОТ СЕКТОР

Центарот реализира повремени активности насочени кон младите, најчесто во рамки на донаторски проекти, без воспоставена континуирана регионална програма за младински развој. Според соговорниците, најразвиен екосистем на младински активности во регионот е евидентиран во Општина Струмица, каде функционираат повеќе активни организации кои работат со млади, меѓу кои особено е посочен Центар за истражување и анализи „Новус“. Активни организации постојат и во Радовиш (Круна Плус) и Гевгелија (РЦС ОРА).

ФУНКЦИОНАЛНОСТ НА ЛОКАЛНИТЕ МЛАДИНСКИ МЕХАНИЗМИ

Во рамки на регионот се забележува различен степен на воспоставеност и функционалност на младинските механизми предвидени со Законот за младинско учество и младински политики. Како пример е наведена Општина Босилово, каде формално бил воспоставен Локален младински совет и обезбеден простор за негово функционирање, но истиот во моментот не е активен. Општински службеници за млади се назначени во општините Радовиш, Струмица и Гевгелија.

РЕГИОНАЛНА СОРАБОТКА И ПОДГОТВЕНОСТ ЗА НОВИ МЕХАНИЗМИ

Центарот има претходно искуство со вклучување на граѓански организации преку јавни повици за учество во работата на Советот за развој на регионот. Во таа насока, соговорниците изразуваат подготвеност за воспоставување Регионална платформа за млади во Југоисточниот плански регион, доколку процесот биде поддржан со техничка помош и координиран од страна на граѓанскиот сектор.

ПОТРЕБА ОД ЗГОЛЕМЕНА ИНФОРМИРАНОСТ НА МЛАДИТЕ

Како значаен предизвик е истакната недоволната информираност на младите за постоењето и активностите на младинските центри во регионот. Се нагласува потребата од поинтензивна промоција и доближување на младинските услуги до младите со цел нивно поголемо учество и користење.

ОПШТИНА СТРУМИЦА - ИНТЕРВЈУ СО НОМИНИРАН СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ

ВОСПОСТАВЕНА ИНФРАСТРУКТУРА ЗА МЛАДИ СО ПОТРЕБА ОД ИНСТИТУЦИОНАЛНО УНАПРЕДУВАЊЕ

Општина Струмица претставува една од општините во регионот со подолго искуство во работа со млади и воспоставени локални механизми за младинско учество. Во општината функционира Младински центар кој е формиран уште пред донесувањето на Законот за младинско учество и младински политики и кој континуирано добива институционална поддршка од страна на локалната самоуправа. Младинскиот центар располага со простор обезбеден во рамки на општинската зграда. Во моментот на интервјуто е најавена постапка за објавување јавен повик за избор на граѓанска организација која ќе го преземе управувањето и програмското функционирање на центарот, согласно законските решенија.

Во пракса, користењето на просторот останува отворено за младински иницијативи, при што заинтересирани млади или организации доставуваат барање до општината, која овозможува користење на просторот за реализација на активности.

РЕГИОНАЛНА СОРАБОТКА И ОГРАНИЧУВАЊА ПОВРЗАНИ СО ПРИСТАПНОСТА

Општината претходно реализирала заеднички иницијативи со помали соседни општини, овозможувајќи користење на младинската инфраструктура и од страна на млади од околните општини. Сепак, како клучна пречка е посочен проблемот со превозот, што значително го ограничувало учеството на младите од помалите и рурални средини.

Овој наод укажува дека постоењето на младинска инфраструктура само по себе не гарантира еднаков пристап доколку не се обезбедат услови за младинска мобилност и регионална достапност.

ФУНКЦИОНАЛНОСТ НА МЛАДИНСКИТЕ МЕХАНИЗМИ

Во Општина Струмица е назначен службеник за млади и постои важечка локална стратегија за млади, додека акцискиот план за нејзина имплементација е со истечен рок. Локалниот младински совет е воспоставен, но во моментот на интервјуто неговиот законски мандат е истечен. Според соговорникот, интересот за учество во нов состав на Локалниот младински совет е ограничен и покрај објавениот јавен повик од страна на општината. Еден од факторите за оваа состојба се претпоставува дека е постоењето на одредено ниво на недоверба кај младите кон формалните механизми за учество.

Дополнително, соговорникот укажува дека пред донесувањето на Законот за младинско учество и младински политики младите полесно се самоорганизирале и иницирале младински активности, додека по воспоставувањето на формалните процедури се забележува намалена иницијативност, што се поврзува со зголемената административна рамка.

ФИНАНСИСКА РАМКА ЗА МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ

Општина Струмица нема воспоставено посебна буџетска ставка наменета исклучиво за младински политики. Според добиените информации, обидите за воведување на таква ставка не биле одобрени во рамки на буџетската класификација преку трезорскиот систем на Министерството за финансии, поради што активностите поврзани со млади се финансираат преку други програмски области.

ПОТРЕБА ОД ПОФЛЕКСИБИЛНА ЗАКОНСКА ПРИМЕНА И ФИНАНСИСКА ПОДДРШКА

Како препорака се посочува потребата од поедноставување на формалностите и административните процедури кои произлегуваат од Законот за младинско учество и младински политики, особено на локално ниво, со цел поттикнување на поголема младинска иницијативност и учество.

Дополнително, се нагласува потребата од системско воведување на посебна буџетска ставка „Млади“ во рамки на општинските буџети, што би овозможило појасно планирање, транспарентност и одржливо финансирање на локалните младински политики.

ОПШТИНА ВАСИЛЕВО - ИНТЕРВЈУ СО НОМИНИРАН СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ, ПРЕТСТАВНИЦИ НА ОПШТИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЈА И МЛАДИ ОД ЛОКАЛНАТА ЗАЕДНИЦА

ПОЧЕТНА ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ НА МЛАДИНСКИТЕ ПОЛИТИКИ

Општина Василево се наоѓа во рана фаза на воспоставување на механизмите предвидени со Законот за младинско учество и младински политики. Во моментот на интервјуто, општината има назначено номиниран службеник за млади, додека останатите законски предвидени механизми, како локален младински совет, локална стратегија за млади и младински центар, сè уште не се воспоставени. Интервјуто укажува дека младинските политики досега не биле системски развивани, а активностите поврзани со млади се реализирале повремено и без формализирана институционална рамка.

ПЛАНОВИ ЗА ВОСПОСТАВУВАЊЕ МЛАДИНСКИ ЦЕНТАР

Како позитивен исчекор, општината планира да отстапи еден кат од објект во сопственост на локалната самоуправа со цел негова реконструкција и адаптација во младински центар. Реализацијата на оваа иницијатива е условена од обезбедување финансиски средства за реконструкција и опремување на просторот. Овој пристап укажува на постоење на институционална подготвеност за развој на младинска инфраструктура, но и на ограничени финансиски капацитети карактеристични за помалите општини.

ОГРАНИЧЕНО ПОЗНАВАЊЕ НА ЗАКОНСКАТА РАМКА

Во текот на интервјуто беше констатирано дека дел од општинската администрација има ограничено познавање на Законот за младинско учество и младински политики и на конкретните обврски кои произлегуваат од неговата имплементација. Овој наод укажува на потреба од дополнително институционално информирање и јакнење на административните капацитети, особено во општините со помал административен ресурс. На територијата на општината функционира една граѓанска организација, што дополнително го ограничува локалниот екосистем за младинско учество и поддршка.

Во рамки на спроведеното теренско интервју, како дел од истражувачкиот процес беше обезбедена административна и советодавна поддршка за општината од страна на организацијата Про Локал, преку доставување пакет со насоки и документација за процесот на воспоставување младински центар. Оваа активност претставува директна додадена вредност од процесот на проценка на влијанието, овозможувајќи практична поддршка кон општината во насока на исполнување на законските обврски.

ПОТРЕБА ОД СИСТЕМСКА ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОДДРШКА

Како клучна препорака се истакнува потребата од системско информирање и едукација на сите општини во државата, особено помалите општини и оние со новоизбрани локални раководства, за обврските кои произлегуваат од Законот за младинско учество и младински политики. Дополнително, се нагласува потребата од обезбедување на наменски државни средства преку надлежното министерство за млади, со цел поддршка за воспоставување и опремување на младински центри, особено во помалите и рурални општини каде финансиските капацитети претставуваат главна пречка за имплементација на Законот.

ОПШТИНА ВЕЛЕС - ИНТЕРВЈУ СО НОМИНИРАН СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ

РАЗВИЕНА ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ СО АКТИВНА МЛАДИНСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Општина Велес претставува пример на општина со воспоставени клучни механизми за спроведување на Законот за младинско учество и младински политики. Во општината е назначен номиниран службеник за млади, а воспоставен е и функционален младински центар кој работи врз основа на тригодишен договор за управување, со важност до 2028 година. Во рамки на младинскиот центар е ангажиран и сертифициран младински работник, што овозможува континуирана програмска работа со младите.

На територијата на општината функционираат три младински организации, од кои две се активни и директно вклучени во управувањето и реализацијата на програмските активности на младинскиот центар.

СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ ВО ПРОЦЕС НА ВОСПОСТАВУВАЊЕ

Општина Велес во моментот нема усвоена локална стратегија за млади, но е планирано нејзино изготвување со поддршка од Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Во меѓувреме, општината располага со програма за млади преку која се издвојуваат финансиски средства за функционирање на младинскиот центар (450.000 МКД) и поддршка на Локалниот младински совет (100.000 МКД).

ПРЕДИЗВИЦИ ВО ПРИМЕНАТА НА ПРОЦЕДУРИТЕ ЗА ЛОКАЛЕН МЛАДИНСКИ СОВЕТ

Според соговорникот, практичната примена на законските процедури за формирање и функционирање на Локалниот младински совет се соочува со административни предизвици. Посочено е дека постојната постапка за формирање на ЛМС вклучува повеќе формални чекори, што го усложнува и забавува процесот. Како дополнителен предизвик се наведува обврската за доставување едногодишна програма за работа на Локалниот младински совет до 31 октомври, период во кој општинските програми и буџетските рамки сè уште не се финализирани, што создава практични потешкотии во планирањето.

ПОТРЕБА ОД ПОШИРОКА ИНСТИТУЦИОНАЛНА ВКЛУЧЕНОСТ

Интервјуте укажува дека спроведувањето на Законот во пракса често се потпира исклучиво на номинираниот службеник за млади, иако обврските кои произлегуваат од законската рамка опфаќаат правни, административни и финансиски аспекти. Во таа насока се нагласува потребата од поголемо вклучување на правните служби во рамки на општинската администрација при имплементацијата на законските обврски.

ПОТРЕБА ОД ПОЕДНОСТАВУВАЊЕ НА ПРОЦЕДУРИТЕ И ПОДОБРУВАЊЕ НА ПЛАНИРАЊЕТО

Како препорака се посочува поедноставување на процедурите за формирање на Локален младински совет, преку можност процесот да се иницира институционално, односно градоначалникот да го информира Советот на општината за потребата од формирање на ЛМС, по што би следело директно објавување јавен повик за избор на членови, без воспоставување иницијативен одбор и дополнителни формални чекори.

Дополнително, се предлага програмата за работа на Локалниот младински совет да се усогласува со времетраењето на мандатот на советот, наместо да се ограничува на едногодишен период, со цел обезбедување континуитет и реално планирање на активностите.

Како значајна препорака беше истакната потребата од исклучување на политичките подмладоци од процесите на формирање и функционирање на Локалните младински совети, со цел зачувување на нивниот граѓански и непартиски карактер.

Дополнително, се препорачува во процесот на спроведување на Законот за младинско учество и младински политики активно да се вклучуваат и правниците во рамки на општинските служби, имајќи предвид дека номинираниот службеник за млади не може самостојно да ги покрие сите правни и административни аспекти на имплементацијата.

ЦЕНТАР ЗА РАЗВОЈ НА ВАРДАРСКИ ПЛАНСКИ РЕГИОН - ИНТЕРВЈУ СО РАКОВОДИТЕЛ И ПРЕТСТАВНИЦИ НА СТРУЧНАТА АДМИНИСТРАЦИЈА НА ЦЕНТАРОТ

ПОЗИЦИОНИРАЊЕ НА МЛАДИТЕ ВО РАМКИ НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВОЈНО ПЛАНИРАЊЕ

Согласно Програмата за развој на Вардарскиот плански регион, младите се третирали во рамки на областа образование, без нивно издвојување како посебна приоритетна област во регионалното развојно планирање. Интервјуто укажува дека младинските прашања се препознаени како релевантни, но нивната интеграција во регионалните политики се одвива индиректно, преку пошироки образовни и социјални мерки.

ПОСТОЕЧКА МЛАДИНСКА ИНФРАСТРУКТУРА ВОСПОСТАВЕНА ПРЕКУ ДОНАТОРСКА ПОДДРШКА

Центарот за развој на Вардарскиот плански регион има претходно искуство во имплементација на младински активности преку европски проекти. Во рамки на ИПА програмата за прекугранична соработка помеѓу Северна Македонија и Грција бил реализиран проект преку кој е воспоставен Младински хаб, кој претставува сопственост на регионот. Просторот на хабот и понатаму е функционален и достапен за користење од страна на заинтересирани организации, институции и неформални младински групи, по поднесување на соодветно барање. Режиските трошоци за неговото функционирање се покриваат заеднички од страна на Центарот за развој на регионот и Општина Велес, што овозможува одржување на инфраструктурата и по завршување на проектната поддршка.

На територијата на Општина Велес, каде е лоциран Центарот, функционира и **EUROPE HOUSE VELES**, кој дополнително придонесува кон организација на настани и активности насочени кон младите, создавајќи широка понуда на младински содржини во регионот.

РЕГИОНАЛНА СОРАБОТКА И ПОТЕНЦИЈАЛ ЗА СТРУКТУРИРАНО МЛАДИНСКО УЧЕСТВО

Центарот има искуство со вклучување на граѓански организации и локални чинители во процесите на регионално планирање и развој. Во таа насока, соговорниците изразуваат подготвеност за воспоставување Регионална платформа за млади во Вардарскиот плански регион, доколку процесот биде поддржан со техничка помош и координиран од страна на граѓанскиот сектор. Регионалниот пристап се препознава како можност за подобра координација помеѓу општините и за надминување на ограничените капацитети на помалите локални самоуправи во спроведувањето на младинските политики.

ОПШТИНА БОГОВИЊЕ - ИНТЕРВЈУ СО ГРАДОНАЧАЛНИК И НОМИНИРАН СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ

ПОЧЕТНА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА ЗАКОНСКИТЕ МЕХАНИЗМИ ВО УСЛОВИ НА НОВА ЛОКАЛНА АДМИНИСТРАЦИЈА

Општина Боговиње е управувана од нова локална администрација формирана по неодамнешните локални избори, при што соговорниците посочуваат дека се запознаени со постоењето и основните одредби од Законот за младинско учество и младински политики, но процесот на негова целосна имплементација сè уште е во развојна фаза. Во општината е назначен номиниран службеник за млади, а воспоставен е и младински совет со претседател и волонтери (8–16 членови). Младинскиот совет функционира како тело поврзано со Советот на општината, при што неговите членови се избрани со

одлука на општинскиот совет. Претседателот и членовите на советот активно учествуваат во локалните процеси и по потреба присуствуваат на седници на Советот на општината.

ИНСТИТУЦИОНАЛНА И ОРГАНИЗАЦИСКА ПОСТАВЕНОСТ НА МЛАДИНСКИОТ СОВЕТ

Паралелно со институционалната поставеност, членовите номинирани од Советот на општината имаат формирано и граѓанска организација регистрирана како „Младински совет“, со валидна тековна состојба. Овој пристап претставува обид за обезбедување оперативна и проектна функционалност на младинските активности преку граѓанскиот сектор.

Општината има донесено формални одлуки од страна на Советот за:

- основање на Совет на млади, и
- доделување простор наменет за воспоставување младински центар.

РАЗВОЈ НА МЛАДИНСКИ ЦЕНТАР И ФИНАНСИСКА РАМКА

Во моментот на интервјуто, младинскиот центар сè уште не функционира и нема обезбедено финансирање, а во буџетот за 2026 година не се предвидени средства за оваа намена, имајќи предвид дека не е доставена програма за работа. Општината планира обезбедување финансиска поддршка за функционирањето на младинскиот центар преку граѓанската организација „Младински совет“, по спроведување на јавен повик. *Во рамки на процесот на интервјуирање, беше договорена дополнителна техничка поддршка од страна на организацијата Про Локал, која ќе обезбеди насоки и пакет документација потребна за спроведување на постапките за воспоставување и функционализирање на младинскиот центар. Ова претставува практична додадена вредност произлезена од самиот процес на теренска проценка.*

ПОТРЕБА ОД СИСТЕМСКА ФИНАНСИСКА ПОДДРШКА

Како клучна препорака се истакнува потребата од воспоставување механизми за државно финансирање на младинските центри, со цел обезбедување нивна одржливост и поддршка особено во општините со ограничени локални финансиски капацитети.

МЛАДИНСКИ ЦЕНТАР ТЕТОВО - ИНТЕРВЈУ СО ОПШТИНСКИ СЛУЖБЕНИЦИ АНГАЖИРАНИ ВО МЛАДИНСКИОТ ЦЕНТАР ТЕТОВО

ВОСПОСТАВУВАЊЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛЕН РАЗВОЈ НА МЛАДИНСКИОТ ЦЕНТАР

Младинскиот центар Тетово е воспоставен со одлука на Советот на Општината во декември 2025 година и претставува новоформирана институционална структура за работа со млади на локално ниво. Центарот функционира со директна поддршка од локалната самоуправа и со активна вклученост на општинската администрација. Во рамки на центарот се ангажирани четири вработени лица – правник, психолог, економист и одговорно лице за координација на активностите, при што сите се вработени во Општина Тетово. Според соговорниците, постои високо ниво на поддршка и соработка со градоначалникот, што придонесува кон стабилност и понатамошен развој на младинските активности.

ПРИСТАПНОСТ И КОРИСТЕЊЕ НА МЛАДИНСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА

Младинскиот центар располага со простор на атрактивна и пристапна локација, во непосредна близина на централното градско подрачје и образовните институции. Просторот во моментот бесплатно го користат млади, граѓански организации и други локални групи, вклучително и здруженија на жени и занаетчии, по претходно доставено барање и најава. Општината обезбедува финансиска поддршка за функционирањето на центарот, додека во наредниот период е планирано негово проширување и трансформација во културен младински центар, во чии рамки ќе продолжи да функционира и

младинскиот центар. Во таа насока се разгледува обезбедување на нови, поголеми простории со цел проширување на програмските активности.

УСОГЛАСУВАЊЕ СО ЗАКОНСКИТЕ МЕХАНИЗМИ

Во моментот на интервјуто, планирана е постапка за формирање на Локален младински совет преку јавен конкурс, додека локално собрание на млади сè уште не е воспоставено. Општината најавува и номинирање службеник за млади, со што ќе се комплетира институционалната поставеност согласно Законот за младинско учество и младински политики. Дополнително, започнува постапка за избор на граѓанска организација која ќе го управува младинскиот центар, согласно законските одредби кои предвидуваат програмско водење од страна на младинска организација.

ПОТРЕБА ОД АДМИНИСТРАТИВНО ПОЕДНОСТАВУВАЊЕ И ЈАКНЕЊЕ НА МЛАДИНСКИТЕ КАПАЦИТЕТИ

Како предлог за унапредување на примената на Законот за младинско учество и младински политики се посочува потребата од поедноставување на административните процедури поврзани со воспоставување и функционирање на младинските механизми на локално ниво. Дополнително, соговорниците ја нагласуваат потребата од обезбедување обуки и програми за јакнење на капацитетите на младите, со цел нивно поактивно учество во работата на младинските структури и користење на можностите што ги нуди младинскиот центар.

ЦЕНТАР ЗА РАЗВОЈ НА СЕВЕРОИСТОЧЕН ПЛАНСКИ РЕГИОН - ИНТЕРВЈУ СО РАКОВОДИТЕЛ

ПОЗИЦИОНИРАЊЕ НА МЛАДИТЕ ВО РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗВОЈНИ ПОЛИТИКИ

Според соговорникот, младите се препознаваат како значајна развојна категорија на ниво на Североисточниот плански регион. Во важечките програмски документи за развој на регионот младинските прашања се третираат индиректно, во рамки на пошироки области поврзани со образование, човечки ресурси и социјален развој, без нивно издвојување како посебна тематска област.

Центарот информира дека во процесот на подготовка на новата Програма за развој на Североисточниот плански регион за периодот 2028–2032 година, се планира младите да бидат вклучени како посебна развојна област, со цел посистемско адресирање на младинските потреби и демографските предизвици во регионот.

ОГРАНИЧЕНО ПРАКТИЧНО ИСКУСТВО ВО МЛАДИНСКИ ИНИЦИЈАТИВИ

Во моментот на интервјуто, Центарот нема реализирано проекти насочени исклучиво кон младите, ниту во рамки на програмите за рамномерен регионален развој, ниту преку други донаторски програми. Овој наод укажува дека младинските политики сè уште не претставуваат оперативна програмска област во работата на Центарот. Отсуството на регионални младински иницијативи дополнително го ограничува потенцијалот за меѓуопштинска координација и заедничко адресирање на младинските предизвици на регионално ниво.

ПОДГОТВЕНOST ЗА РЕГИОНАЛНА КООРДИНАЦИЈА НА МЛАДИНСКИТЕ ПОЛИТИКИ

Раководителот на Центарот изразува подготвеност за воспоставување Регионална платформа за млади во Североисточниот плански регион, доколку процесот биде поддржан со техничка помош и инициран во соработка со граѓанскиот сектор. Регионалниот пристап се препознава како можност за подобра координација помеѓу општините, јакнење на младинското учество и надминување на ограничените административни капацитети на помалите локални самоуправи.

ОПШТИНА КУМАНОВО - ИНТЕРВЈУ СО НОМИНИРАН СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ И ПРЕТСТАВНИЦИ НА ГРАЃАНСКАТА ОРГАНИЗАЦИЈА – УПРАВУВАЧ СО МЛАДИНСКИОТ ЦЕНТАР КУМАНОВО

НАПРЕДНА ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ НА МЛАДИНСКИТЕ МЕХАНИЗМИ

Општина Куманово претставува една од општините со најразвиена институционална рамка за имплементација на Законот за младинско учество и младински политики. Сите законски механизми предвидени со Законот се инкорпорирани и во Статутот на општината, што обезбедува формална усогласеност на локалното работење со националната законска рамка.

Во општината функционира:

- номиниран службеник за млади,
- канцеларија за млади,
- младински центар,
- усвоена локална стратегија за млади.

Во моментот на интервјуто е во тек процес на формирање Локално собрание на млади, составено од 26 делегати и исто толку заменици за кои е планирана дополнителна обука со цел јакнење на нивните капацитети.

УЛОГАТА НА ГРАЃАНСКИОТ СЕКТОР КАКО ДВИГАТЕЛ НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА

Младинскиот центар Куманово постои уште пред донесувањето на Законот за младинско учество и младински политики и функционира врз основа на петгодишен договор за користење простор. Центарот го управува граѓанската организација Центар за интеркултурен дијалог (ЦИД), која претставува клучен иницијатор и двигател на процесите поврзани со имплементацијата на Законот на локално ниво. Искуството од Куманово укажува дека активното присуство на силна локална граѓанска организација значително го олеснува воспоставувањето и функционирањето на младинските механизми, додека во средини каде таков актер недостасува, имплементацијата на законските одредби се одвива значително потешко. Организацијата ЦИД, преку ЕУ ИПА проект, претходно воспоставила и младински центар во Општина Липково, кој и понатаму функционира со поддршка на волонтери, вклучително и волонтери од Мировниот корпус, а од 2026 година се очекува негово целосно усогласување со законските одредби.

ФУНКЦИОНАЛНОСТ И ПРОГРАМСКО РАБОТЕЊЕ НА МЛАДИНСКИОТ ЦЕНТАР

Младинскиот центар Куманово располага со годишен буџет од околу 600.000 денари, обезбеден од општината. Центарот реализира месечни програмски активности, кои се креираат врз основа на интересите на младите преку анкети и директни консултации, како и преку одбележување на меѓународни денови и тематски настани. Како предизвик се посочува локацијата на центарот, која е оддалечена од централното градско подрачје и ја ограничува неговата пристапност за дел од младите.

ФИНАНСИСКИ И СТРАТЕШКИ ПРЕДИЗВИЦИ

И покрај постоењето на локална стратегија за млади, соговорниците посочуваат дека нејзината имплементација е ограничена поради отсуство на национална стратешка рамка, што ја намалува нејзината практична применливост. Дополнително, општината нема посебна буџетска ставка наменета исклучиво за младински политики. Се нагласува потребата од зголемување на финансиската поддршка за младинските организации и ставање во целосна функција на сите локални сервиси за млади предвидени со Законот.

ПОТРЕБА ОД ЈАСНО ДЕФИНИРАЊЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИТЕ УЛОГИ

Како клучни препораки произлезени од интервјуто се издвојуваат:

- да се обезбеди доследно почитување на временската рамка за имплементација на сите механизми и сервиси предвидени со Законот за младинско учество и младински политики;
- да се воспостави прецизна систематизација и јасно дефинирање на работните обврски на службеникот за млади, со цел неговата улога да биде препознаена низ целата општинска администрација (секретар, градоначалник и служби), вклучително и теренска работа со младите, а не исклучиво административна функција;
- да се зголеми буџетската поддршка за младинските центри;
- да се дефинира институционалниот статус и улогата на Локалното собрание на млади по формирањето на Локалниот младински совет, со цел избегнување на преклопување или институционална нејаснотија;
- да се зголеми поддршката за младинските организации како клучни партнери во локалната имплементација на Законот.

ОПШТИНА ЛИПКОВО - ИНТЕРВЈУ СО ПРЕТСТАВНИЦИ НА ОПШТИНСКАТА АДМИНИСТРАЦИЈА

ПОЧЕТНА ФАЗА НА ИНСТИТУЦИОНАЛИЗАЦИЈА НА МЛАДИНСКИОТ ЦЕНТАР

Во Општина Липково моментално функционира младински центар во населеното место Матејче, кој е воспоставен како иницијатива произлезена од проектни активности реализирани во соработка со граѓанската организација ЦИД од Куманово. Просторот и понатаму се користи за младински активности, но општината изразува јасна намера истиот да биде трансформиран во официјален младински центар согласно одредбите од Законот за младинско учество и младински политики. Во таа насока е започната постапка за измена на Статутот на општината, со цел формално институционализирање на младинскиот центар како локален сервис за млади. Општината располага со функционален објект во своја сопственост кој е планиран да биде наменет за идното функционирање на младинскиот центар.

ОГРАНИЧЕНА ВОСПОСТАВЕНОСТ НА МЛАДИНСКИТЕ МЕХАНИЗМИ

Во моментот на интервјуто, во Општина Липково:

- нема номиниран службеник за млади,
- нема усвоена локална стратегија за млади,
- не се воспоставени Локален младински совет ниту Локално собрание на млади.

Овие наоди укажуваат дека имплементацијата на законските механизми се наоѓа во рана развојна фаза, и покрај постоењето на иницијативи и локална подготвеност за унапредување на младинските политики.

ФИНАНСИСКА ПОДДРШКА И ЛОКАЛНА ПОСВЕТЕНОСТ

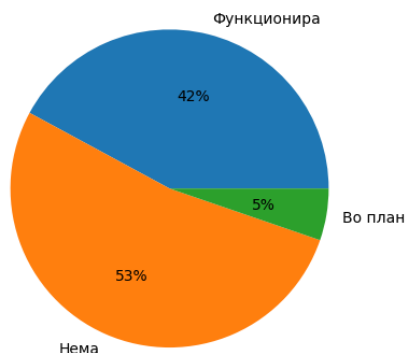
И покрај отсуството на формално воспоставени младински структури, општината обезбедува финансиска поддршка во износ од околу 400.000 денари годишно за функционирање на младинските активности и постојниот младински простор во Матејче. Овој пристап укажува на постоење на политичка волја за развој на младинските сервиси, која претходи на целосната институционална усогласеност со Законот.

ПОТРЕБА ОД ДРЖАВНА ПОДДРШКА ЗА РУРАЛНИТЕ ОПШТИНИ

Како клучна препорака од страна на соговорниците се издвојува потребата од обезбедување на наменски државни средства за опремување и функционирање на младинските центри, особено во руралните општини, каде ограничените локални буџети претставуваат значителна пречка за воспоставување и одржливост на сервисите за млади предвидени со Законот за младинско учество и младински политики.

ЗАКЛУЧОЦИ ОД ТЕРЕНСКО ИСТРАЖУВАЊЕ

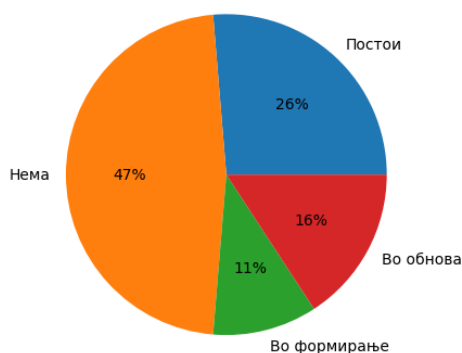
Статус на младински центри во анализираниите општини

Анализата на спроведените интервјуа со претставници на национални институции, центри за рамномерен регионален развој, единици на локална самоуправа, младински центри и граѓански организации покажува дека имплементацијата на Законот за младинско учество и младински политики на локално ниво е значително нерамномерна. Наодите укажуваат дека постојат јасни разлики во степенот на воспоставување и функционирање на механизмите за младинско учество помеѓу поголемите урбани општини и помалите и рурални општини.

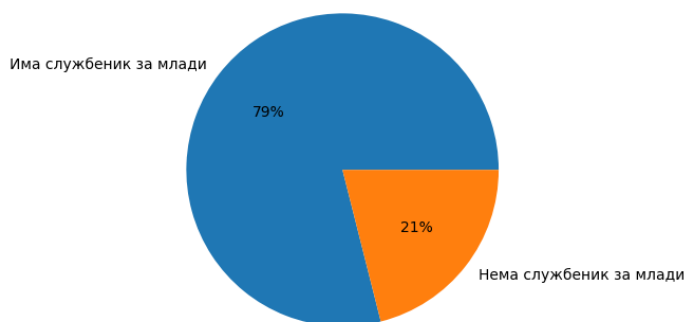
Во поголемите урбани општини значително почесто се воспоставени повеќето механизми предвидени со Законот, како што се младински центри, локални младински совети, стратегии за млади и активни

Статус на локални младински совети во анализираниите општини

младински организации. Во овие општини постои поголема институционална инфраструктура, како и поголема концентрација на граѓански организации кои работат со млади. Наспроти тоа, во помалите и рурални општини имплементацијата на овие механизми се одвива побавно и често е ограничена само на номинирање службеник за млади, без воспоставување на други структури предвидени со Законот.

Статус на службеник за млади во анализираниите општини

Значаен фактор кој влијае врз имплементацијата на Законот е **присуството на активни граѓански организации за млади на локално ниво.** Во општините каде што постојат активни младински организации, тие често ја имаат улогата на иницијатори и партнери во воспоставувањето и функционирањето на младинските центри, младинските совети и други форми на младинско учество. Во руралните средини, каде што граѓанскиот сектор е послабо развиен, ваквите процеси значително потешко се иницираат и

одржуваат.

Административните капацитети на општините претставуваат важен фактор за успешна имплементација на Законот. Поголемите урбани општини располагаат со поголеми административни ресурси и полесно можат да одвојат човечки и институционални капацитети за развој на младинските политики. Во помалите и рурални општини, пак, службениците често извршуваат повеќе различни функции, што го отежнува посветувањето на специфични задачи поврзани со младинските политики. Во овој контекст,

беше забележано и дека во дел од помалите општини постои ограничено познавање на самиот Закон за младинско учество и младински политики и на обврските кои произлегуваат од него.

Финансиската поддршка за младинските политики на локално ниво е ограничена и нерамномерна. Во значителен број општини не постои посебна буџетска ставка за млади, а средствата за младински активности се распределуваат низ различни програми и активности. Ова е особено изразено во помалите општини, каде што финансиските ресурси се ограничени и често не постои доволно простор за систематско финансирање на младинските сервиси и активности.

Генерално, наодите од истражувањето укажуваат дека **постојат значајни структурни разлики во можностите за имплементација на Законот за младинско учество и младински политики помеѓу урбаните и руралните општини. Овие разлики се поврзани со административните капацитети, финансиските ресурси, присуството на граѓански организации и институционалната инфраструктура за млади. Во повеќе општини постојат простори или институции кои фактички вршат функции слични на младински центри или други младински сервиси, но тие не се воспоставени согласно процедурите предвидени со Законот за младинско учество и младински политики или пак постојат уште пред неговото донесување во 2020 година. Поради тоа, иако во одредени општини се реализираат активности и постојат сервиси за млади, тие не секогаш се дел од формалната институционална рамка предвидена со Законот. Оттука, понатамошниот развој на младинските политики треба да ги земе предвид овие разлики и да обезбеди дополнителна поддршка за помалите и рурални општини во воспоставувањето и функционирањето на механизмите предвидени со Законот.**

ПРЕПОРАКИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈАТА НА ЗАКОНОТ ЗА МЛАДИНСКО УЧЕСТВО И МЛАДИНСКИ ПОЛИТИКИ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА РАЗЛИКИТЕ МЕЃУ УРБАНИТЕ И РУРАЛНИТЕ ОПШТИНИ

1) РЕГИОНАЛЕН ПРИСТАП: РЕПЛИЦИРАЊЕ И ИНСТИТУЦИОНАЛИЗИРАЊЕ НА РЕГИОНАЛНИ ПЛАТФОРМИ ЗА МЛАДИ

1.1. Реплицирање на моделот на **Регионалната платформа за млади (Пелагонија)** и во други плански региони, како механизам за координација меѓу општините, младинските организации и институциите, особено како поддршка за помалите и рурални општини со ограничени капацитети.

1.2. Обезбедување **техничка поддршка и координација од граѓанскиот сектор за воспоставување и зајакнување на регионалните платформи**, кои се препознаени од центрите за развој како реална и корисна можност.

1.3. Зголемување на **вклученоста на младите и во одлуките на регионално ниво**, преку посистемско присуство и улога на младите во регионалните форуми и процесите на приоритизација.

2) ФИНАНСИРАЊЕ: ВОВЕДУВАЊЕ ПОСЕБНА БУЏЕТСКА СТАВКА „МЛАДИ“ ВО СИТЕ ОПШТИНИ

2.1. Во сите општински буџети да се воведат **посебна буџетска ставка „Млади“**, со цел транспарентност, следливост и системско финансирање на младинските политики и сервиси.

2.2. Како практично решение, да се иницира **измена на циркуларното писмо на Министерството за финансии** до буџетските корисници, со што би се овозможило буџетско етикетирање на средствата за млади.

2.3. Таму каде средствата за млади се распределени низ повеќе програми, да се направи **консолидација на сите издвојувања во единствена буџетска ставка**, за да се избегне нефункционалност и нејасно планирање.

2.4. За општини каде Локалниот младински совет не е активен поради немање програма, да се обезбеди **минимален модел/шаблон за годишна програма на ЛМС**, со цел да се овозможи алоцирање средства и да се избегне институционална блокада.

3) СЛУЖБЕНИК ЗА МЛАДИ: ПРОФИЛ, НАДЛЕЖНОСТИ И БРОЈ СПОРЕД ГОЛЕМИНА НА ОПШТИНАТА

3.1. Да се дефинира **минимален професионален профил и квалификации за позицијата „службеник за млади“**, за да се избегне формално назначување без реален капацитет.

3.2. Да се воспостави **прецизна систематизација и јасно дефинирани работни обврски** на службеникот за млади, препознаени низ целата општинска администрација (секретар, градоначалник, сектори), со што улогата ќе биде функционална, а не само административно решение.

3.3. Во поголемите општини и мултијазични средини да се предвиди повеќе од еден службеник за млади (на пример минимум двајца), поради обемот на работа, јазичната структура, преклопувањето на обврските и потребата од институционална меморија.

4) НАМАЛУВАЊЕ НА БИРОКРАТСКИТЕ ПРОЦЕДУРИ: ЛМС, ЛСМ И МЛАДИНСКИ ЦЕНТРИ

4.1. Да се олеснат и скратат **административните процедури за воспоставување и регистрација на младински центри и другите локални сервиси за млади**, бидејќи сложеноста често претставува практична пречка.

4.2. Да се адресираат **техничките недоречености и недостатокот на подзаконски акти** што ја отежнуваат практичната примена на законот, особено кај формирањето на ЛМС/ЛСМ и младинските центри.

4.3. Да се обезбеди **доследно почитување на временската рамка за имплементација на механизмите и сервисите предвидени со Законот**, како системска обврска.

4.4. Да се разгледа можноста за **категоризација на младинските центри според големината и карактеристиките на општините**, со цел човечките и просторните капацитети на центрите да бидат соодветни на бројот на млади и локалните потреби.

5) ДРЖАВНА ПОДДРШКА: ФИНАНСИИ И ГРАДЕЊЕ КАПАЦИТЕТИ

5.1. Да се воспостави **финансиска поддршка од надлежното министерство за сервисите за млади** кои се законска обврска на општините, особено за воспоставување и функционирање на младинските центри.

5.2. Да се обезбедат **појасни практични насоки и јакнење на административните капацитети** за имплементација на Законот во помалите општини (обуки, методолошка поддршка, менторство).

5.3. Да се зајакне **системот за сертификација и стандардизација на младинските работници**, со цел обезбедување квалитетна младинска работа и професионални стандарди во функционирањето на младинските центри.

6) ДОСТАПНОСТ И ПРИСТАП ДО МЛАДИНСКИТЕ СЕРВИСИ ВО РУРАЛНИ СРЕДИНИ

6.1. Да се поттикне **дисперзирање на активностите и канцелариите на младинските центри во помали и рурални населени места**, преку користење на постојната општинска инфраструктура, со цел подобрување на пристапот на младите до младинските сервиси.

6.2. Да се развиваат **меѓуопштински центри за млади или заеднички младински простори** за повеќе рурални средини или населени места, како функционално решение таму каде една општина нема доволно капацитет.

6.3. Да се адресира **прашањето на превоз и пристапност до младинските центри**, особено за младите од оддалечени населени места.

6.4. Да се развијат **механизми за систематско мапирање на потребите на младите**, особено во руралните средини, со цел програмите на младинските центри да бидат поинклузивни и подобро прилагодени на локалниот контекст.

7) МОТИВАЦИЈА, ОТЧЕТНОСТ И МРЕЖНО ПОВРЗУВАЊЕ

7.1. Да се разгледа воведување **надомест или систем за евиденција на ангажман** за членовите на ЛМС, како поттик за активност и отчетност.

7.2. Да се воспостави **вмрежување на младински организации и младински центри**, вклучително и преку платформи за размена на информации и добри практики.

7.3. Да се забрза процесот за **регистрација на нови младински организации**, со цел зајакнување на младинската инфраструктура.

7.4. Да се воспостави **систем за мониторинг на исполнувањето на обврските од Законот за младинско учество и младински политики**, како механизам за следење на имплементацијата на законските механизми на локално ниво и обезбедување поголема институционална отчетност.

8. ЈАКНЕЊЕ НА ИНФОРМИРАНОСТА И УЧЕСТВОТО НА МЛАДИТЕ

Со цел да се зголеми интересот и учеството на младите во механизмите предвидени со Законот за младинско учество и младински политики, се препорачува:

- Организирање кратки и практични **обуки за млади на локално ниво пред формирање на ЛМС и ЛСМ**, за да се запознаат со нивната улога и значење.
- Спроведување **едукативни активности во средните училишта** за Законот за млади и можностите за младинско учество.
- Воспоставување **соработка помеѓу општините и училиштата** за редовно информирање и вклучување на младите.
- Овозможување **ослободување од настава за учениците** при нивно учество во активности на ЛМС, ЛСМ и други тела предвидени со Законот.

АНЕКС 1: ЛИСТА НА СПРОВЕДЕНИ ИНТЕРВЈУА И ИНСТИТУЦИИ ОПФАТЕНИ СО ИСТРАЖУВАЊЕТО

Р.бр.	Институција / организација	Тип	Интервјуирани лица
1	Министерство за социјална политика, демографија и млади	Национална институција	претставници на министерството
2	Собрание на Република Северна Македонија	Национална институција	Претседател на Клуб за младински прашања и политики
3	Национален младински совет на Македонија	Национална младинска организација	претставници на НМСМ
4	Сојуз за младинска работа	Национална организација	претставници на организацијата

Р.бр.	Институција / организација	Тип	Интервјуирани лица
5	Центар за развој на Југозападен плански регион	Плански регион	раководител и администрација
6	Центар за развој на Југоисточен плански регион	Плански регион	раководител и администрација
7	Центар за развој на Вардарски плански регион	Плански регион	раководител и администрација
8	Центар за развој на Североисточен плански регион	Плански регион	раководител
9	Центар за развој на Скопски плански регион	Плански регион	раководител
10	Центар за развој на Источен плански регион	Плански регион	раководител и администрација
11	Центар за развој на Пелагониски плански регион	Плански регион	раководител
12	Општина Охрид	Општина	Градоначалник
13	Младински центар Охрид	Младински центар	тим на младински центар
14	Општина Битола	Општина	Градоначалник и службеник за млади
15	Општина Ресен	Општина	Градоначалник и номиниран службеник за млади
16	Општина Долнени	Општина	претставник на општинска администрација
17	Општина Чучер Сандево	Општина	претставник на општинска администрација и номиниран службеник за млади
18	Општина Центар	Општина	претставници на општината и номиниран службеник за млади
19	Општина Карбинци	Општина	претставник на општината
20	Општина Пехчево	Општина	претставник на општината
21	Општина Струмица	Општина	службеник за млади
22	Општина Василево	Општина	службеник за млади, администрација
23	Општина Велес	Општина	службеник за млади
24	Општина Боговиње	Општина	Градоначалник и службеник за млади
25	Општина Куманово	Општина	службеник за млади
26	Општина Липково	Општина	шеф на кабинет на Градоначалник и администрација

Р.бр.	Институција / организација	Тип	Интервјуирани лица
27	Општина Кавадарци	Општина	службеник за млади и член на ЛМС
28	Општина Струга	Општина	службеник за млади
29	Општина Гостивар	Општина	службеник за млади
30	Општина Врапчиште	Општина	Градоначалник на општината и претставник на општината
31	Младински центар Тетово	Младински центар	општински службеници
32	Еду центар Негрево	Граѓанска организација	претставници на организацијата
33	Центар за истражување и развој – ЦИД Куманово	Граѓанска организација	претставници на организацијата